

[Aksel Larsen.]

lide af akut mangel på likvid kapital. De beholder dem naturligvis, for så har de en større andel i ejendomsretten til selskabets aktiver, og så kan de ved hjælp af disse billigt erhvervede aktier få et større udbytte i kommende år.

Det, der sker ved den opsparing i aktieselskaberne, som man her fremmer, er altså, at man gør det yderligere muligt, at der i kommende år kan betales et større årligt udbytte til aktionærerne, og dermed gives mulighed for et større forbrug, og vi er jo klar over, at forbruget i mange henseender er for stort i forhold til landets økonomiske muligheder.

Ja, også derfor kan jeg ikke blive begejstret for lovforslaget, selv om man siger, det vil fremme opsparingen, og jeg kan altså hverken rose eller takke den højtærede finansminister, fordi han er fremkommet med det.

Det er, som jeg sagde, et kortfattet lovforslag, det er let overskueligt, det er ekstra let at bedømme efter de taler, vi har holdt, formentlig inklusive min egen, og jeg kan derfor love, at jeg, når det kommer til afstemning, skal anbefale at stemme imod.

Bækgaard: Da mit partis ordfører i denne sag, det ærede medlem hr. Rimstad, ikke kan være til stede, skal jeg på mit partis vegne ganske kort anbefale lovforslaget.

Finansministeren (Poul Hansen): Jeg takker de ærede ordførere med undtagelse af en enkelt for venlig modtagelse af lovforslaget. Modtagelsen var jo fra visse sider så overstrømmende venlig, at jeg næsten fik indtryk af, at der bagved lå et ønske om at gøre afbigt for tidligere uvenlighed.

Jeg skal ikke gøre mange bemærkninger til det, der er sagt. For så vidt angår det foreliggende lovforslag, er jeg enig med det ærede medlem hr. Henry Christensen, og jeg kan ikke se, at de betænkeligheder, det ærede medlem hr. Aksel Larsen har fremført, kan have synderlig vægt. Man har jo inddraget hele spørgsmålet om afskrivningsreglerne i debatten. Det har været diskuteret ved tidligere lejligheder, og jeg synes ikke, jeg ved denne lejlighed vil gå ind i nogen diskussion herom. Jeg ved, at disse regler har medvirket til og fremdeles

vil medvirke til at fremme investeringerne, og jeg har den opfattelse, at de i visse henseender og visse tilfælde må siges at være vel gunstige, men der foreligger jo ikke noget aktuelt spørgsmål om at ændre dem, og jeg kan derfor ikke se, at der er grund til at diskutere dem nu.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om almindelig omsætningsafgift.

(Lovforslaget (nr. 177) findes i tillæg A. sp. 2357, fremsættelsen i tidenden sp. 5019).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Peter Nielsen: I alle efterkrigsårene er der til stadighed fremkommet krav om at få hele vort skattesystem grundigt reformeret, og der har også til tider været gjort tilløb hertil, dog uden synderlig resultat. Nu er det vel begrænset og forskelligt, hvad man lægger i ordet reform. Nogle mener, at det skulle være nok at flytte lidt rundt på skatterne, at lægge hovedvægten på forbrugsbeskatningen og flytte proportionalgrænsen opad, altså give de store indtægter en skattelettelse, som så måtte betales af andre. Men den egentlige grund til de mere almene ønsker om en skattereform er vel, at man mere eller mindre bevidst har følelsen af, at vore former for skatter slet ikke svarer til det samfund, vi nu lever i.

I gamle dage, da man levede i det stille bondesamfund, klarede man sig med skatten på produktionen, den såkaldte tiende, der dog svarede til flere, således at man inddrog væsentligt mere end 10 pct. af produktionen. Overgangen til industrisamfund betød, at det mere blev skat på indkomst og forbrugsskatter, man lagde vægten på.

Det er ikke min mening at trætte det høje ting med kendte historiske udredninger, men blot at understrege, at skattesystemet må afpasses efter det samfund,

[Peter Nielsen.]

man lever i. Vort nuværende skattesystem passede vel godt nok til det samfund, vi kendte i vor barndom, da man blev undervist nødtørftigt i stråttækte skoler, og hvor en videregående uddannelse var forbeholdt de få, hvor vort sundhedsvæsen var af ret primitiv karakter, og hvor hospitalerne mere mindede om fængsler, hvor dette at blive gammel betød, at man skulle på sultekost, hvis gode mennesker ikke tog sig af én. De samfundsøkonomiske problemer løstes ved, at man havde et stort antal arbejdsløse, ved at man havde virkelig alvorlige landbrugskriser, ved at produktionen stagnerede, og ved at kun de få havde chancen for at opnå en bedre tilværelse.

Til et sådant samfund passede vort nuværende skattesystem egentlig godt nok, men det er heldigvis et andet samfund, Danmark er ved at ændre sig til. Det er velstandssamfundet, hvor man byder sine unge adgang til bedre uddannelse, hvor sundhedsvæsenet udbygges, hvor der skyder nye og bedre hospitaler frem, hvor vi går og kører på ordentlige veje, og hvor dette at blive gammel betyder, at man dog fortsat kan føre en anstændig tilværelse, selv om alt her ikke er fuldført endnu. Samfundsøkonomiens problemer løses ikke ved arbejdsløshed, men ved fuld beskæftigelse, der heldigvis snart er en selvfølge, ved at produktionen og dermed også levestandarder stiger år for år. Det er ikke mere et stillestående samfund, men et land i hurtig udvikling. Når noget sådant er i bevægelse, skaber det visse problemer i forhold til, når det blot ligger stille hen. Vi har mærket det på mange områder og ikke mindst på de skattemæssige, idet vort nuværende skattesystem passer til det stillestående samfund, men ikke til det moderne velstandssamfund.

Det er grunden til, at vi i efterkrigsårene har haft uro omkring skattepolitikken, og det er grunden til, at finansministeren nu sammen med den øvrige regering og den socialdemokratiske folketingsgruppe kommer med forslag til en virkelig skatte-reform. Derfor fremkommer lovforslaget om den almindelige omsætningsafgift, og derfor kommer der i næste uge lovforslag om kildeskat, begge dele systemer, der bedre

passer til velstandssamfundet og til dets videre udbygning. Jeg har ment det nødvendigt her at understrege den virkelige baggrund. Grunden er altså ikke, at man nu skal opfinde en ny malkeko.

Det lapperi, der i efterkrigsårene er blevet foretaget på vort afgiftssystem, har været utilfredsstillende for både forbrugere og producenter. I hundredvis af afgiftslove er blevet væltet ud over befolkningen af skiftende finansministre og regeringer, hvad enten de nu havde det ene eller det andet politiske tilsnit. Det er vel først nu, man har døbt dem buketter, selv om vi også under borgerlige regeringer har været udsat for sande blomsterflor. Dette skal ikke være noget politisk angreb eller undskyldning. Vort nuværende skattesystem giver ikke andre muligheder, men det har været utilfredsstillende for befolkningen. Den har aldrig kunnet føle sig tryk, når folketinget var samlet. Hvilke nye afgifter og på hvilke varer kunne man vente dem? Erhvervs-livet har haft den samme utryghed. Hvilken branche skulle det nu gå ud over? Man har i særlig grad følt dette ved at sidde i de forskellige afgiftsudvalg, hvor arbejdere og arbejdsgivere samdrægtigt er kommet og har klaget deres nød. Selv om vanskelighederne med hensyn til disse deputationer aldrig er blevet undervurderet, må man erkende, at vort nuværende afgiftssystem ofte har skabt vanskeligheder for produktionen. Det er for at spare forbrugere og producenter for disse konstant kommende chok, at lovforslaget om almindelig omsætningsafgift er fremsat, en skatteform, der altså er bedre egnet til vort velstandssamfund.

Forskellige nyhedskilder, såvel private som offentlige, har fortalt en skræmt offentlighed, at nu skal alt stige så forfærdeligt. Fjernsynsseerne erfarede en aften, at alt nu skulle stige 10 pct., og bagefter talte Billy Graham. Det kan minde lidt om den historie med præsten, der efter at have udmalet helvedes rædsler for sin menighed og derved hensat den i skræk og rædsel sagde: trøst jer, bette børn, det går nok ikke så galt. Den trøst ville alle dog have kunnet hente, hvis de havde gjort sig den ulejlighed at sætte sig ind i, hvad det er, der virkelig foreslås, og hvordan ordningen skal virke. Det er direkte forkert, når det

[Peter Nielsen.]

anføres, at efter lovforslaget vil alt stige 10 pct., og at befolkningen således skal af med yderligere 4,6 milliarder kr. til staten.

Der er først og fremmest tale om en skatteomlægning. Den almindelige omsætningsafgift skal bl. a. afløse engrosomsen. Hvor den er pålagt varer, vil ingen prisstigning finde sted, medmindre der er tale om meget store detailavancer. Blot et enkelt eksempel.

Skal en grosserer have 80 kr. for en vare og detaillisten beregner sig 25 pct. avance, altså 20 kr., vil den nuværende udsalgspris til forbrugerne blive de 80 kr. plus 12½ pct., lig med 10 kr., samt detailavancen, 20 kr., altså 110 kr. Efter lovforslaget er der fra grossereren og i de forudliggende led lagt 10 pct. meroms på, og detaillisten skal nu betale 88 kr. for varen. Sælges den for de samme 110 kr., skal der svares 10 kr. i meroms, men fra dem må man trække de allerede erlagte 8 kr., således at den samlede beskatning fortsat er de 10 kr.

Det er meget store vareområder, det drejer sig om, bl. a. hele beklædningsbranchen. Bliver man efter meromsens indførelse udsat for prisstigninger her, må det altså ligge i, at detailavancen er over 25 pct., og der kan da kun blive tale om minimale prisstigninger. Alene afskaffelsen af engrosomsen betyder, at provenuet formindskes til det halve, og den resterende del anvendes hovedsagelig til skatteomlægning og til at afbøde de sociale skavanker, der kan opstå, bl. a. ved at fødevarer beskattes.

Der er altså i højere grad tale om skatteomlægning end om større skattebyrder. Det er klart, at skatten på fødevarer kan give anledning til betænkelighed, men det må erkendes, at det vil være umuligt at undtage visse varer fra den almindelige omsætningsafgift. Det vil ikke være muligt for den handlende at skulle udskille sin omsætning i forskellige dele; det ville ende i virvar, men det er af regeringen og den socialdemokratiske folketingsgruppe stærkt understreget, at den nye skatteform ikke må få social slagside, og det første, merprovenuet skal anvendes til, må være sociale kompensationer, bl. a. ved en tilsvarende forhøjelse af folkepension og børnetilskud.

Punktskatterne må også revideres. Skal

de varearter, der i øjeblikket har en særlig høj beskatning, desuden have omsætningsafgift oveni, vil det i mange tilfælde være for hårdt, men ved en sådan revision må der selvfølgelig også tages hensyn til, at de afgifter, som i dag særlig pålægges det almindelige, jævne forbrug, justeres på den rette måde.

De direkte skatter vil også kunne lempes, men at vi på nuværende tidspunkt skulle til at fastlægge udskrivningslove for næste år og for næste år igen, kan næppe være rimeligt. Det er der for mange ubekendte faktorer til, og man kunne nemt komme til at udsætte befolkningen for nye ubehagelige overraskelser, hvis vi på et så løst grundlag fastsatte skattelettelsesregler, hvorefter der skal svares skat om 2 år. Der har været ironiseret over, at man først så længe efter får erstatningen for den erlagte omsætningsafgift. Hertil må bemærkes, at staten jo dog først skal have provenuet ind, før skattelettelser kan gives. Detaillisten skal også have adgang til at fratrække den engrosoms, der ligger på hans varelager, så det formindsker i begyndelsen provenuet, og som omtalt må de sociale kompensationer først gives.

Et almindeligt persontilskud til andre mennesker er ikke politisk gennemførligt, og formen er vel heller ikke helt heldig; men der er også andre end folkepensionister og familier med børn, som lever af en beskeden indtægt, og det vil ikke være rimeligt at pålægge dem forøgede leveomkostninger. Det må derfor først og fremmest være her, at skattelettelse gives som kompensation, altså ved en forhøjelse af den skattefrie bundgrænse. En forhøjelse med 1.000 kr. vil således give en kontant skattelettelse på 210 kr. Forhøjelsen i leveomkostninger vil altså ikke blive de 10 pct., men vil blive på knap det halve og ligge mellem 4 og 5 pct. Det vil sige, at for hver 1.000 kr., man hæver bundgrænsen, gives der fuld erstatning for et forbrug på over 4.000 kr., og det må håbes, at der vil blive penge nok til at forhøje bundgrænsen med mere end 1.000 kr.

Proportionalgrænsen må selvfølgelig også være undergivet forandringens lov, og den er mit parti også villig til at se på, selv om man ikke skal vente, at vi deler visse ønsker om at skulle op til en skattepligtig indkomst

[Peter Nielsen.]

på 33.000 kr., altså bruttoindtægter i nærheden af 50.000 kr. En egentlig udjævning af skalaens procenter er måske mere på sin plads. Men det er klart, at provenuet af meromsen skal flyde ind i statskassen, før man kan slække på den direkte beskatning.

Der har været udkastet den tanke, om man ikke i stedet for denne merværdiskat kunne gå over til en detailoms også på 10 pct., og her skulle så engrosomsen afskaffes. Jeg vil erkende, at dette ville give staten det samme provenu, og at forbrugerne ville komme af med det samme beløb, men det vil også være nødvendigt under detailoms at have alle varer med. En detailoms vil heller ikke have den selvkontrollerende virkning, som meromsen til en vis værdi vil få, og hensynet til eksporten vil ikke så nemt kunne tilgodeses. På indirekte måde ville man kunne komme til at belægge eksporten med afgift, og det er der vist ingen her i Danmark der kan være tjent med. Man kunne måske anføre: lad blot udenlandske forbrugere også betale noget af den afgift, men sådan går det jo ikke. De har lejlighed til at købe varer fra andre lande, der måske ofte i stedet for afgift har en eller anden form for subsidier til deres eksport. Resultatet vil blive, at dansk konkurrenceevne på verdensmarkedet vil blive svækket, og det kan bl. a. medføre arbejdsløshed her i Danmark. På en enkel måde fritager det foreliggende lovforslag altså eksporterhvervet for afgift, og det kan kun hilses med glæde.

Import her til landet vil efter lovforslaget som i mange andre lande øjeblikkeligt blive afkrævet meromsen, medens den hjemlige fabrikant altså får indtil et kvartals henstand. Det er den måde, mange andre lande anvender, så der kan altså ikke blive tale om diskrimination fra dansk side, når vi går over til dette system. Alt dette ville også kunne ordnes meget enkelt. Men henved 400.000 virksomheder indregistreres, herunder småhandlende, håndværkere og hele landbruget. De har ikke de store regnskabskontorer og elektronregnemaskiner, og vil det så ikke pålægge dem alt for stor regnskabsbyrde, ligesom de skal sætte sig ind i en omfattende, indviklet lov?

I den forbindelse synes jeg der er grund til at takke dem, der har udarbejdet dette

lovforslag. Det er gjort så klart og let overskueligt som muligt, og jeg har her lyst til at komme med et lille hjertesuk. Hvorfor kan andre lovkoncipister dog ikke skrive på samme enkle, praktiske måde? Det vil spare befolkningen og ikke mindst folketingsmændene for meget unødigt besvær, og hvad der er mere påkrævet, befolkningen vil kunne arbejde med et sådant system på en enkel måde. Dette er opnået efter lovforslaget.

Det bliver ikke større byrder, man her pålægger handel, håndværk og landbrug. Man har kaldt denne metode de to søms metode: på det ene søm hænger man en opgørelse over, hvad man har solgt og altså fået ind i afgift, på det andet søm en opgørelse over, hvad man har købt og dermed betalt meroms af, altså til forretningsbrug. Ved kvartalets slutning beregnes, at toldvæsenet skal have en $\frac{1}{11}$ af omsætningen, hvorfra trækkes den oms, som fremgår af sedlerne på det andet søm. Så enkelt er det, og bekymring for, at landbruget ikke skulle kunne finde ud af dette, behøver man ikke at have. Landmanden er såmænd lige så skriftklog som alle andre.

Enkeltheder i lovforslaget skal jeg ikke beskæftige mig med, det tillader tiden ikke, og det hører for så vidt heller ikke til ved en første behandling, men der er dog to ting, jeg gerne vil nævne. Ifølge lovforslaget vil kasserabatter, bonus, dividende o. lign. blive belagt med omsætningsafgift, medmindre der er fast aftale ved købet. Almindelige rabatmærkers beløb skal således ikke medregnes i omsætningen. Det ville også være heldigt, om de øvrige former kunne fritages. Selv om jeg er klar over, at man ikke skal begynde med for mange fritagelser, kan der altså være ting, der er mere naturlige end andre at fritage. Det må dog kun være summen af den egentlige omsætning, der er afgiftspligtig. Jeg er ikke klar over, om det er teknisk muligt at fritage disse kasserabatter, bonus o. lign. for at blive regnet med i omsætningen, men det er jo noget, vi må tale om i udvalget.

Det andet forhold, jeg gerne vil fremdrage, vedrører kommunerne, idet de også kommer til at betale meroms. Jeg er indforstået med, at hvor de driver produktionsvirksom-

[Peter Nielsen.]

hed, må de på lige fod med private erhverv opkræve meroms. Fritog man f. eks. her i hovedstadsområdet den kommunale nærtrafik, medens den private nærtrafik skulle betale, ville man stille borgerne forskelligt, idet den, der kan bruge den kommunale trafik, slap for meroms på sin billet i modsætning til ham, der er henvist til private rutebiler. Men kommunerne foretager også store indkøb til skoler, hospitaler, administration o. s. v. Den meroms, de dér kommer til at betale, må de så udskrive i direkte kommuneskat, og det kan dreje sig om væsentlige beløb. København opgør det til 40 mill. kr., som skulle give en skattebelastning på ca. 7 points, medens Købstadforeningen regner med, at det koster købstæderne 100 mill. kr. og vil give en skatteforhøjelse på 5 pct., og hertil kommer så sogne- og amtskommunerne. Dette er selvfølgelig skønmæssige tal. Jeg ved ikke, om det bliver muligt rent teknisk at lave undtagelsesbestemmelser, eller om pengene kan tilbageføres, men problemet må vel hellere indgå i drøftelsen om byrdefordelingen mellem stat og kommuner. Ellers betyder det, at disse penge skal opkræves hos de kommunale skatteydere, og da man bruger de proportionale skatteskalaer for provinsens vedkommende med bundgrænser helt ned til 3.000 kr., kan der her skabes en social uretfærdighed.

Der er en del andre spørgsmål, som kan rejses, men det gøres vel bedst under udvalgsbehandlingen. Dette udvalg ved altså nu, hvad det skal bruge sin sommerferie til, men jeg håber, at vi kan have betænkningen færdig til september, så folketinget kan vedtage lovforslaget i denne samling, så meromsen kan træde i kraft den 1. januar. Nogle vil måske mene, at noget sådant kan man tidligt nok få; der skulle ikke være grund til at skynde sig så meget. Men som jeg indledte med at sige, står vi i en skattemæssig overgangsperiode. Lad os ikke gøre den for lang. Den skaber utryghed hos skatteyderne og forvirrer mængstedes. Vi må have et skattesystem bestemt efter det samfund, vi lever i. Lad os derfor få meromsen og kildeskatten så hurtigt som muligt, så befolkningen kan komme ind i trygge skatteforhold; så ved man, hvad man har at betale, og udsættes ikke for

evindelige kedelige overraskelser. Såvel afgifter som direkte skatter betales da jævnt og altid efter evne og uden social slagside. Det er grundlaget for den socialdemokratiske skattereform, og jeg anbefaler foreløbig den del af den, som er til behandling i dag.

Henry Christensen: Det, folketinget her er stillet over for, er simpelt hen det mest omfattende afgiftsforslag, vi nogen sinde har behandlet her i det høje ting. Da det stort set omfatter al omsætning i alle led, vil det vel heller ikke være muligt i denne henseende at overgå forslaget ved en senere lejlighed.

Lovforslaget rejser en lang række enkeltproblemer, som for manges vedkommende er betydningsfulde, men det vil ikke være muligt her ved første behandling at komme ind på dem alle, og derfor må det nok være rigtigt for alvor at følge folketingets forretningsordens bestemmelser om ved første behandling at anføre de principielle synspunkter; det skal jeg i hvert fald for mit vedkommende forsøge at gøre.

Om lovforslaget kan man jo sige, at det er et led i en skattepolitisk udvikling — hvad det ærede medlem hr. Peter Nielsen også var inde på — der er gået over en stærk ejendomsbeskatning, senere over indkomst- og formuebeskatning; og nu, gennem de senere år, er en større og stadig øget del af beskatningen lagt på forbruget. Efter venstres opfattelse betegner det en rigtig principiel retning, der svarer til den økonomiske udvikling, vort samfund har gennemlevet.

Nu foreslås der altså en merværdiafgift, og vi kan godt se og erkende, at der i selve forslaget og dermed principperne er væsentlige og afgørende fordele, hvoraf jeg gerne vil fremføre følgende.

Det er, så vidt jeg kan se, rigtigt, at lovforslaget er det, man kalder neutralt, det, der virker mindst konkurrenceforvridende af samtlige afgiftsforslag, man i øvrigt kan tænke sig. Jeg tror også, det er rigtigt, at det er det forslag, der mest sikkert giver mulighed for at fritage produktion og eksport for belastning af omsætningsafgiften. Det er for det tredje — fordi det er så omfattende, som det er — også det forslag, som kan tilvejebringe et bestemt forudsat

[Henry Christensen.]

provenu med den laveste procent, eller — for at udtrykke sig i socialdemokratisk sprogbrug — det forslag, der simpelt hen giver de fleste penge. Det sidste kan måske nok virke foruroligende set ud fra visse synspunkter. Disse fordele er vel klare nok. Jeg tror, at de, der har haft lejlighed til at beskæftige sig med den betænkning, vi fik i januar måned, og de drøftelser, der senere har været, og også med forslaget's bemærkninger, må erkende disse fordele.

Men medaljen har også en bagside og det er, at det sker alt sammen på bekostning af, at man simpelt hen inddrager det største antal virksomheder, man overhovedet kan tænke sig, i opkrævningen af merværdiafgiften som registreringspligtige; simpelt hen alle virksomheder skal være skatteopkrævere, og dermed har man også nået det maksimale, hvad den side af sagen angår.

Det er 400.000 virksomheder — eller henimod det tal — det drejer sig om, og det kan og det bør ikke nægtes over for folketinget, at det selvfølgelig rejser store administrative problemer for en række af disse virksomheder. Om de let kan overvindes — hvad ministeren mener — eller om der er knyttet væsentlige vanskeligheder, i hvert fald for en række virksomheders vedkommende, til løsningen af denne administrative opgave, er det næppe muligt at afgøre nu. Det er i hvert fald et af de områder, der vil kræve indgående undersøgelse og overvejelse i folketinget, og en sådan undersøgelse vil man foretage. Jeg vil altså derfor gerne advare imod, at man på forhånd indtager det standpunkt, at der ikke er særlige administrative problemer knyttet dertil for virksomhederne. Det er der, når alt kommer til alt, for en del af dem, og dem vil vi i venstre ønske undersøgt så langt, det er muligt.

Specielt gælder det vel for de virksomheder, som ikke i forvejen i praksis og pligtmæssigt har haft opfordring til at indrette sig med regnskabssystemer overhovedet eller regnskabssystemer, som er egnede i forbindelse med det omsætningsafgiftsregnskab, der på den ene eller den anden måde må kræves. Det er klart, at det drejer sig i særlig grad om et stort antal landbrugsvirksomheder, gartnerivirksom-

heder o. lign. Dertil kommer et moment, der måske er nok så vigtigt, nemlig, om de mennesker har ret, der hævder, at selve prisdannelsen, specielt for gartneriprodukter, men også for en del af den omsætning, der finder sted inden for landbruget, foregår på en sådan måde, at afgiften reelt ikke vil blive betalt af køberen, men i større eller mindre udstrækning af sælgeren. Det er jo helt afgørende for selve princippet, om denne kritik er rigtig, og om det vil være muligt at tilrettelægge ordningen sådan, at vi kan undgå det, man her kan frygte. Det er i hvert fald af stor betydning, at det kan lykkes overbevisende for folketinget at afvise den frygt, der på dette område er givet udtryk for.

Jeg må måske i den forbindelse også nævne de vanskeligheder, der har været anført specielt i forbindelse med torvehandelen. Da vi havde lejlighed til at føre nogle samtaler med den højtærede finansminister og andre på et tidligere tidspunkt i år, fik vi jo at vide, at dette spørgsmål havde man været opmærksom på; man havde fra administrationens side også foretaget studier i marken, men havde ved den lejlighed ikke konstateret, at der var noget afgørende til hinder, forstod jeg, for, at omsætningsafgiften kunne gennemføres over for torvehandelen. Men der var altså rejst meget stærk tvivl herom, og vi fik at vide, at man ville fortsætte studierne i marken. Jeg håber, vi kan få resultaterne af disse fortsatte studiebesøg og undersøgelser at vide under de kommende overvejelser og forhandlinger. I hvert fald er der jo her anført meget stærke indvendinger og meget stærk tvivl om muligheden for overhovedet at praktisere omsætningsafgiften på dette område.

Det er nogle af de administrative problemer, som vi må regne med at blive stillet over for, og skal loven administreres, som det er foreslået, vil det betyde, at man altså skal op på, at små 400.000 virksomheder kommer ind under afgiftssystemet. Når man nu står over for at skulle foretage en omfattende reform af forbrugsbeskatningssystemet, må det under alle forhold betyde, at det høje ting rejser krav om, at denne vurdering og denne stillingtagen kommer til at foregå på det bedst mulige grundlag.

Jeg vil gerne udtrykke min anerkendelse

[Henry Christensen.]

af det fyldige materiale, der allerede er stillet til vor rådighed. Folketinget kan ikke på noget tidspunkt forlade denne sag, uden at man har overvejet andre muligheder og specielt naturligvis overvejet, om en detailedsaftgift er en mulig løsning, og om den, alt gjort op, har større fordele eller større ulemper sammenlignet med merværdiafgiften.

Jeg giver altså ikke udtryk for et standpunkt; jeg giver udtryk for folketingets forpligtelse til at foretage denne overvejelse grundigt, inden den endelige principbeslutning og praktiske beslutning tages. Der er et afgørende argument i denne forbindelse, og det er naturligvis det argument, som i sin tid var afgørende for, at engrosomsen blev valgt: at et væsentligt mindre antal virksomheder blev registreringspligtige. Det argument, der var tungtvejende for det høje ting for 3-4 år siden, er selvfølgelig fortsat tungtvejende i henseende til de overvejelser, folketinget må foretage, og derfor må vi have den undersøgelse og denne afvejning med ind i billedet.

Jeg vil i øvrigt gerne om den historiske drøftelse, der har været om engrosomsen m. v., sige, at der kunne naturligvis være og var store betænkeligheder, da den blev gennemført. Men mon vi dog ikke trods alt har lov til at sige, at den frygt, som nogle kunne have over for meget store administrative vanskeligheder og andre problemer, ikke har vist sig at være begrundet? Jeg vil gerne sige som min opfattelse, at man stort set er sluppet vel igennem administrationen af engrosomsen gennem de forløbne år, og jeg vil gerne føje til, at det ikke mindst skyldes, at toldmyndighederne har vist megen forståelse for de administrative problemer, som den del af erhvervslivet, engrosomsen blev pålagt, har været stillet over for.

Det er altså den ene side af sagen: de administrative problemer, antallet af virksomheder, der inddrages, samt de andre fordele og ulemper, og jeg har altså her givet udtryk for min erkendelse af åbenbare fordele — på forhånd at se — ved merværdiafgiftssystemet over for andre afgiftssystemer.

Den anden side af sagen er det skattepolitiske sigte. Det ærede medlem hr.

Peter Nielsen talte jo om den socialdemokratiske skattereform. Den består i dag i, at man nu vil lægge adskillige tusinde millioner oven på de bestående skatter. Længere er den socialdemokratiske skattereform ikke kommet. Det er jo overhovedet det videre skattepolitiske sigte, der kan give et lovforslag om en merværdiafgift til 4.680 mill. kr. en mening. Men det er rystende, at lovforslaget ikke er fremsat i en sådan sammenhæng. Den aktuelle begrundelse er, at regeringen mener endnu at have brug for henimod 400 mill. kr. i indeværende finansår. Dette argument skulle bære en stillingtagen nu til et lovforslag om afgifter til 4.680 mill. kr. Jeg må betegne denne fremgangsmåde som endnu et eksempel på regeringens hovedløse tilrettelæggelse af behandlingen af de store opgaver og problemer, der ligger for.

Vi drøftede for et par måneder siden også spørgsmålet om merværdiafgiften med den høje regering, men den var da ganske klart af begge parter erkendt som et led i en samtidig principaftale om en omfattende skattereform. Det drejede sig dels om ejendomsbeskatning, dels om indkomstbeskatning, om formuebeskatning og også om sambeskatning.

Må jeg nu vedrørende indkomstbeskatningen, hvor jeg forstod, at det ærede medlem hr. Peter Nielsen nu var blevet meget kølig over for at gøre så forfærdelig meget ved proportionalbeskatningen, spørge det ærede medlem: hvad drejer det sig om her? Det drejer sig om, at når en forsørger kommer over en skattepligtig indkomst på 22.000 kr., er det således, at forøger han sin indkomst fra 22.000 til 23.000 kr., vil disse 1.000 kr.s forøgelse det første år til stat og kommune blive beskattet med mellem 75 og 80 pct. Kan det ærede medlem ikke se, at et sådant system er ødelæggende for det, dette samfund har behov for: en øget lyst til arbejdsmæssig og produktiv indsats? Spørgsmålet om proportionalbeskatning hører sammen med spørgsmålet om de produktive virkninger, som man tilsigter med skattereformen. Dernæst hører det sammen med de problemer, man sigter på i forbindelse med opsparingen, og dette er jo ting, som dette land i disse år afgørende trænger til. Men nu vil regeringen altså have folketinget til at vedtage nye afgifter på 4.680 mill. kr., hvori jo sker reduktion

[Henry Christensen.]

bl. a. ved engrosomsens ophør, således at det årlige merprovenu skulle blive 2.350 mill. kr., når ordningen er fuldt gennemført.

Men jeg gentager: dette forslag om de øgede milliardindtægter fremlægges uden forslag om en samtidig skattereform og uden forslag om en fastlægnings af udgiftspolitikken for den periode, hvor denne skattereform skal slå igennem. Motiveringen er stadig kun de 400 mill. kr. Jeg må stille det spørgsmål til den højtærede finansminister direkte: tror ministeren, tror regeringen virkelig, at den har en sådan tillid i det høje ting eller ude i befolkningen, at den anser det for muligt at få bevilget disse milliardindtægter på sit glatte ansigt med den økonomiske politik og den udgiftspolitik, regeringen har tilrettelagt for indværende år? Hvilken garanti mener regeringen så at kunne give folketinget for, at pengene ikke er brugt en gang til, når de skulle være til rådighed? Hvilken garanti mener den højtærede finansminister at kunne give mit parti for, at noget sådant ikke vil være tilfældet?

Finansministeren peger jo selv på, at på en lang række områder vil han disponere over disse penge. Visse punktskatter skal afløses, men vi ved ikke noget om, hvilke det er. Han siger, at vi må tage hensyn til den kommende udgiftsudvikling og udgiftsstigning. Vi ved ikke noget om, hvilket løft der kommer til at ligge. Der skal være penge til kasseoverskud. Vi ved ikke noget om, hvilken energi og vilje der sættes ind på at gøre behovet for dette mindre. Der peges på, at der skal ydes kompensation på en række områder: til folke-, invalide- og enkepensionister, til højere børnetilskud og til en forhøjet bundgrænse og, siger ministeren, også til øvrige sociale foranstaltninger og endelig til den øgede godtgørelse til boligbyggeriet. Hvad bliver der så tilbage, når alle disse ting, som direkte er affødt af forslaget gennemføres, er vedtaget? Det ved folketinget i dag ikke noget om, og det er altså at tale som den blinde om farverne,

hvis vi skal vurdere, hvad der ligger af muligheder for en skattereform. Vi må vel sige, at skulle man følge regeringen, så tyder det i dag mest på, at til de egentlige reformer er der i hvert fald ikke noget for alvor i skatteåret, der begynder 1. april 1966. Vi kan håbe på, hvis regeringen ikke på anden vis har disponeret over pengene, at der vil være noget til om 2 år, til skatteåret 1967-68.

Se, dette forflygtiger ganske hensigten med den bebudede merværdiafgiftsordning. Efter venstres opfattelse er der kun perspektiv og mening i en stor forbrugsbeskatningsreform, hvis den samtidig er et led i en reform af vort øvrige skattesystem. Samtidigheden er nøglen overhovedet i en skattepolitik, hvor merværdiafgiften indgår. Det folketing, som handlede anderledes, ville begå den største skattepolitiske let-sindighed, der måske er begået gennem mange år.

Af hensyn til overgangsregler, til refusionsregler o. s. v. forstår jeg meget vel nødvendigheden af, at merværdiafgiften må træde i kraft på et tidligere tidspunkt end skattereformen. Men merværdiafgiften må i så fald gennemføres på et sådant tidspunkt i det ene finansår, at vi kan få skattereformvirkningerne i det andet, og der må være samtidighed i principbeslutningerne. En politik, der kun giver muligheder for, at folketinget ikke i det næste, men først i det næstfølgende finansår kan optage forhandlinger om skattereform, efter at man har bevilget en sådan merværdiafgift, vil venstre naturligvis ikke kunne medvirke til.

Når det ærede medlem hr. Peter Nielsen derefter talte om skattereformen, hvad var det så, det ærede medlem hr. Peter Nielsen sagde? Ud over kompensationer, der er affødt af forslaget, én eneste ting, det, der hedder kildekat. Det ærede medlem hr. Peter Nielsen ved, at dermed er han i stand til at lægge gift for enhver positiv forhandling, der skulle føre til et resultat her i tinget.

[Henry Christensen.]

Jeg har tidligere sagt til den højtærede finansminister, at jeg forstår godt, at en socialdemokratisk regering må komme med et forslag om kildeskat. Det har den jo bundet sig til i sin agitation; men jeg har også givet den højtærede finansminister det gode råd at lade dette forslag behandle stilfærdigt og uden sammenhæng med alt det øvrige, hvis han vil skabe resultater, hvis han vil skabe grundlag for forhandlinger, der kan bygge bro her i tinget. Vil han ikke det, vil han vise regeringens magt og styrke over for de store oppositionspartier, så er den vej, det ærede medlem hr. Peter Nielsen anviste — at gøre kildeskatten til noget, der er en betingelse eller bare noget centralt i forhandlingerne — den rette vej, og så siger jeg vær så god! Så ved vi, hvordan situationen er. Men forord bryder forhåbentlig ingen trætte. Jeg tror, alle partier må være interesseret i at afklare situationen os imellem.

Der er et enkelt problem, jeg nødvendigvis må nævne. Det hænger igen sammen med lovforslagets motivering, at der for det indeværende år skal skaffes 400 mill. kr. i kassen. Det opnår man ved, at medens der i øvrigt er betalingsfrister for alle andre led i beskatningsopkrævningen, så er det ved importen således, at her forfalder beløbet kontant. Vi har i afgiftsudvalget rejst dette problem, spørgsmålet om, hvorvidt der her var en sådan diskrimination, at vi måtte anse den for uheldig ud fra hensynet til Danmarks eksportinteresser og for at undgå at give vore kunder, vore modtagerlande, argumenter for at gå videre i diskriminerende holdning over for dansk eksport, end de af indre forpligtelser var nødt til. Jeg har forstået på den højtærede finansminister, at der ikke er internationale forpligtelser, der kan anvendes over for os i denne forbindelse. Alligevel bliver jo tilbage en overvejelse og en afvejning af, hvor stor en frygt der vil kunne opstå med hensyn til danske eksportinteresser, og jeg vil i hvert fald gerne sige til den højtærede finansminister, at det bør vi i hvert fald overveje nøje og drøfte nøje.

Jeg håber hermed at have givet udtryk for de principielle synspunkter, vi fra venstres side på nuværende tidspunkt må an-

lægge over for lovforslaget. Vi har den opfattelse, at det skattepolitisk er rigtigt at sigte imod en omlægning af forbrugsbeskatningen, når den samtidig er et led i en omlægning af vor øvrige skattepolitik, men det er afgørende, at dette sigte nås, at samtidigheden tilvejebringes, og at der også tilvejebringes den fornødne sikkerhed over for dem, der skal være med til at gennemføre dette forslag, for, at ordningen ikke mod vor vilje kan anvendes til nye udgifts-eksplosioner for det offentliges vedkommende.

Jeg håber, at den højtærede finansminister har forstået de synspunkter og de klare krav, der må stilles til behandlingen af dette forslag, og jeg kan love den højtærede finansminister, at både det positive, jeg har sagt, og de kritiske synspunkter, vi har anlagt, er alvorligt ment; jeg håber, finansministeren nu må foretage sådanne overvejelser, at han kan sikre folketinget et bedre grundlag for den samtidige overvejelse end det, der foreligger i form af det foreløbige oplæg, der alene har drejet sig om merværdiafgiften.

Knud Thomsen: Lovforslaget om merværdiafgiften er vel både med hensyn til sin størrelse og med hensyn til sin art omtrent enestående i vort lands lovgivning. Alene et forudset provenu på omkring 4,7 milliarder kr. sørger jo for denne placering.

Hvad angår de principper, hvorpå lovforslaget bygger, kan jeg straks sige, at vi fra vor side finder dem hensigtsmæssige. Først og fremmest derved, at merværdiafgiften i kraft af modregningen i indgående afgifter sluttelig beskatter varen eller ydelsen hos forbrugeren, men ikke beskatter de midler af en hvilken som helst art, der i de foregående trin er anvendt direkte eller indirekte til fremstilling, til transport eller til formidling af den økonomiske aktivitet, hvis resultat igen er den vare eller den ydelse, der forbruges. Det er altså karakteristisk, at de enkelte trin ikke beskattes, men de deltager i opkrævningen, der herefter fordeles over alle tidligere trin i modsætning til, hvad tilfældet ville være ved en detailomsætningsafgift.

Der opnås ved merværdiafgiftsprincippet neutralitet i forholdet til im- og eksport på den ene side og hjemmemarkedet på den

[Knut Thomsen.]

anden side, og merværdiafgiftssystemet synes jo også derfor at være det eneste afgiftssystem, hvorpå det europæiske markedssamarbejde kan baseres, i alt fald med de erfaringer, man har i dag, og det synes ikke urimeligt for Danmark med sin store og sårbare omsætning med udlandet at gå ind for en omsætningsafgift, der i denne henseende er neutral.

Som bekendt er England gået en helt anden vej: en meget kraftig udvidelse af punktbeskatningen med det resultat, at England foruden den traktatstridige ekstratold samtidig indførte de mindre påagtede eksportgodtgørelser, som i virkeligheden er skjulte eksportsubsidier. Også fællesmarkedets kumulative omsætningsafgift har muligheder, som bliver flittigt brugt, for at yde skjult toldbeskyttelse og skjulte eksportsubsidier. Det er i hvert fald ingen af de veje, Danmark bør gå. Man må imidlertid klargøre sig, at den neutralitet både i forhold til udlandshandelen og i forhold til erhvervslivets struktur, som er forankret i merværdisystemets principper, villidestærkt, hvis merværdiafgiften ikke bliver altomfattende.

Inden for vareområdet kan og bør undtagelser næppe tænkes, og med hensyn til beskatningen af ydelser må man, efterhånden som erfaringerne tillader det, sikkert inddrage flere og flere områder, hvis betydning for neutraliteten man ikke fra første færd har kunnet erkende. Men så må man også være klar over, at merværdiafgiften vil berøre en række områder, bl. a. også inden for den offentlige virksomhed, som tidligere kun flygtigt har stået i forbindelse med skatter og afgifter.

Ud over elektricitet og gas og vand og varme, som allerede er nævnt i lovforslaget, må faktisk også en række former for økonomisk aktivitet, der normalt ligger inden for den offentlige økonomi, komme i berøring med merværdiafgiften. Anlæg af veje og kloakker er allerede nævnt i lovforslaget, men driften af visse kommunale funktioner, f. eks. en så simpel funktion som skraldevæsenet, må antagelig registreres for ikke at forrykke konkurrenceforholdet mellem egen kommunal udførelse og det private erhvervslivs mulighed for at overtage aktiviteten.

Også andre former for aktivitet kan komme ind i billedet. Det står f. eks. i dag mig uklart, om et havnevæsens funktion skal tages med ind under denne merværdiafgift. Skal bogudlån fra et offentligt bibliotek med ind? Hvis det ikke er registreret, kommer det til at konkurrere med boghandlernes private læsekredse. Der kommer en forskydning i forholdet.

Det er ikke min mening at komme ind på alle disse enkeltheder, som fornuftigvis hører hjemme under en senere behandling af lovforslaget; men det, jeg vil pege på, er, at lovforslaget og dets bemærkninger, som jo i og for sig er særdeles klare og tydelige, givetvis kun er og kun kan være de ydre rammer om en administration, som ikke kan og ikke vil være fuldstændig udbygget den dag, loven måtte træde i kraft. Man må stadig væk gøre nye erfaringer langs vejen.

Dernæst vil jeg, hvad angår de nysnævnte forhold, i særdeleshed pege på, at merværdiafgiftssystemet kommer til at gribe dybt ind i mange forhold inden for den kommunale økonomiske aktivitet. Erhvervslivet er jo gennem langstrakt og til sørgelig erfaring langt mere vant til at have berøring med afgiftslove og har i dette tilfælde kunnet orientere sig om principperne i hvert fald gennem sine hovedorganisationer, men jeg spørger mig selv, om den kommunale administration er inde i hele den tankegang, der er nødvendig for indpasningen.

Også for erhvervslivet vil naturligvis merværdiafgiften volde vanskeligheder, først og fremmest ved den administrative byrde, men princippernes enkelthed skulle jo kunne lette arbejdet. Glemmes må det ikke, at der er mange mindre og helt små virksomheder, bl. a. alle de mange, der ikke er bogføringspligtige, for hvem dette afgiftssystem, i alt fald ved dets indførelse, vil synes fuldstændig uoverkommeligt, og jeg tror, der mange steder må tages lempeligt på det ved selve indførelsesprocessen.

Herudover er der enkelte forhold, som jeg gerne vil nævne som yderligere eksempler på de mange områder, hvor et merværdiafgiftssystem vil gribe ind, og som ikke eller kun ganske flygtigt er omtalt i lovforslaget eller bemærkningerne. Jeg vil f. eks. pege på begrebet udlån eller udleje. Grænsen mellem udlån og udleje er imid-

[Knaud Thomsen.]

lertid flydende; det er en af de ting, vi kommer til at beskæftige os med i udvalget. Tænk f. eks. på alle de glasflasker, der ledsager flydende varer. Meget ofte er de formelt faktureret, reelt er der stillet et depositum. Man kan ikke se, om de er udlånt eller udlejet.

Et særligt forhold vil jeg allerede nu gøre den højtærede finansminister opmærksom på. Det er afregningsperiodens længde; normalt er et kvartal forudset, bevillingsmæssigt en måned. Det rækker næppe til over for en række eksportforretninger, som arbejder med avancesatser på indtil 3 pct., og hvor en måneds udlæg af den indgående afgift i dag kan betyde op mod 1 pct. rentetab. Det er et spørgsmål, vi sikkert må se på.

Et principielt vigtigt spørgsmål er bestemmelsen om, at der som indgående afgift alene modregnes afgift af indkøb, der udelukkende vedrører omsætningen af varer og ydelser, der ikke omfattes af virksomhedens registrering. Det er sikkert den eneste måde, bestemmelsen kan formuleres på, men man må sikre sig, at bestemmelsen ikke fortolkes restriktivt over for erhvervslivet. En symaskinefabrik, som har sin udgående afgift for symaskiner, må naturligvis have lov til at planlægge f. eks. at lave fodtøj, indkøbe materialer, forsøgsapparaturlign. påbegynde dette og modregne den indgående oms for disse forsøgsapparater og materialer i sin udgående afgift for symaskiner. Ellers standser eller straffer man jo med afgift alt nyt initiativ. Sikkerhedsudstyr, ventilationsudstyr o. lign. må også kunne købes således, at afgiften kan modregnes.

Se, det er ikke for at gå i enkeltheder, jeg har nævnt dette, men for at komme frem til et bestemt punkt, som jeg også vil nævne, og som ligeledes ikke synes at findes eller være forudset i lovforslaget. Hvis en virksomhed vil optage et nyt område, så er meget ofte noget af det første, den gør, at starte en markedsundersøgelse. En markedsundersøgelse er altså en erhvervsmæssig tjenesteydelse, og det er et spørgsmål, om der ikke her skal finde en registrering sted, og om der ikke er en lang række andre lignende funktioner, som i lig-

hed med annoncer, reklame o. s. v. faktisk skal ind under registreringspligten.

Ved indførelse af en merværdiafgift på 10 pct. bør varers og ydelsers nettopris ikke stige med mere end 10 pct. Jeg skal gøre opmærksom på, at der er et meget stort område, nemlig alt, hvad der betales i stort omfang med klingende skillemønt, hvor dette vil volde store vanskeligheder. Det er dagblade, sporvognsbilletter, omnibusbilletter o. s. v.; dér er minimumspring 5 øre, fordi vi ikke har skillemønt nok. Der kommer et problem dér; man må se på, om man skal runde op eller ned med hensyn til de priser, der her er tale om.

Det ærede medlem hr. Henry Christensen har allerede omtalt de særlige forhold ved torve- og markedshandel, så det skal jeg lade ligge.

Med merværdiafgiften påtænkes der altså nu indført en afgiftslovgivning, hvis provenu er kalkuleret til 4,7 milliarder kr. eller et beløb af omtrent samme størrelsesorden som indkomstbeskatningen til staten i dag. Merværdiafgiften vil med ét slag fordyre med 10 pct. alle varer eller ydelser, som i dag ikke falder ind under engrosomsen. Merværdiafgiften får altså en kraftig og pludselig prisvirkning, og det er på forhånd givet, at merværdiafgiften alene af den grund kun kan indføres efter en omhyggelig forberedt og planlagt tilpasningsproces i forhold til de øvrige bestående skatter og afgifter. Herved ligger det først og fremmest i sagens natur, at engrosomsen bortfalder, samtidig med at merværdiafgiften måtte blive indført. Men jeg synes, det er rimeligt at erindre om, at da vi i 1962 indførte engrosomsen, var der en række af de traditionelt punktbeskattede varer med de typiske repræsentanter cigarer, cigaretter, øl og spiritus, som ikke blev belagt med engrosoms, men fik deres punktskatter hævet tilsvarende af tekniske og i øvrigt udmærket forklarlige grunde. I dag står imidlertid disse brancher tilbage sammen med en hel del andre, uden at det øjensynlig er tilsigtet at tilbageføre den forhøjelse af varegruppernes punktbeskatning, som dengang svarede til engrosomsen. Jeg tror, at disse brancher i dag meget vil beklage, at de ikke fik en egentlig engrosoms, men af tekniske grunde kun fik forhøjede

[Knuud Thomsen.]

punktskatter. Det er jo trofaste følgesvende, de skiftende finansministre har haft i disse varer; men man skal også passe på, at man ikke behandler sine trofaste følgesvende for dårligt.

Også andre eksisterende afgifter påkalder næsten øjeblikkelig opmærksomhed. Jeg tænker her på omsætningsafgiften for restauranter på ca. 20 pct. af salget af stærke drikke. Ved indførelse af en merværdiafgift må alle restauranter nu pludselig forhøje deres priser på madvarer, på stærke drikke og på alt i det hele taget med 10 pct., som i kraft af drikkepengesystemet bliver til 11-12 pct. Jeg tror simpelt hen ikke, faget kan bære det; jeg tror ikke på det.

Det er altså for mig givet, at der ikke alene skal ske, skal vi sige provenutekniske ændringer, altså af provenutekniske årsager skal finde en række ændringer sted, men indpasningen af merværdiafgiften i det bestående system må i høj grad behandles ud fra politiske aspekter. Det konservative folkeparti har aldrig lagt skjul på, at vi ønskede en omlægning af det bestående system i retning af en forhøjelse af de indirekte og en formindskelse af de direkte indkomstskatter, og det, den højtærede finansminister her stiller i udsigt i fremsættelsen, virker ikke meget tiltrækkende; der kan måske gives lempelser i 1967-68.

Jeg vil gerne nævne med Skattepolitisk Oversigt nr. 3 som nylig kilde, at det antal skatteydere, der ramtes af progressionen, i 1960-61, var nede på 7 pct., men i 1965-66 vil være oppe på 20 pct. Det vil sige, at et meget stort antal skatteydere, som man i 1960-61 fandt det rimeligt at friholde for progressionen, i dag på grund af den økonomiske udvikling er rykket ind i progressionen igen. Det kræver i høj grad et indgreb, en omlægning.

I overvejelserne omkring merværdiafgiften indgår altså forholdet til andre bestående indirekte skatter, forholdet til de direkte indkomstskatter og de sociale hensyn, der følger af merværdiafgiftens indførelse. Over for dette står kort sagt, at det merprovenu, der opnås, simpelt hen ikke rækker til til at opfylde de ønsker og de rimelige ændringer, dens indførelse automatisk burde medføre. Dette hænger nok sammen med, at tidspunktet for fremsæt-

telsen af lovforslaget om merværdiafgift alene er begrundet i det, som efter vor mening ikke er nogen rimelig årsag: at den højtærede finansminister i januar kvartal 1966 ønsker en yderligere statsindtægt på 400 mill. kr. i tillæg til de nylig gennemførte voldsomme stigninger i de eksisterende afgifter.

Herved kommer der kortsigtede provenubetragtninger ind i billedet, betragtninger, som allerede har sat et vist præg på lovforslaget. F. eks. er de særlige og lempelige afregningsforhold for landbruget, hvis mulighed blev berørt i redegørelsen, forsvundet ud af billedet og hermed den forenkling af afgiftsregnskabet, der ville komme til at spille den største rolle for landbrugets inkorporering i afgiftssystemet, en inkorporering, der samtidig er en nødvendighed for både landbrug og helhed. De kortsigtede provenubetragtninger spiller også ind i bestemmelserne om overgang fra engrosoms til merværdiafgift, hvor statskassen nu atter må skride til at tilbagebetale, skal vi sige på ratebetaling, ligesom når det drejer sig om vore tvangslån.

Endelig er der jo så spørgsmålet om afgiften på importen, som er et særdeles vanskeligt spørgsmål, men som vi dog efter min mening bør bestræbe os for at søge at løse i udvalget. Jeg tror, det kan være teknisk muligt at finde en balance, således at forskelsbehandling af import og indenlandsk produktion kan undgås. Jeg vil i alt fald gerne være med til at se på det.

Disse kortsigtede provenubetragtninger vil dernæst utvivlsomt komme til at spille en stor rolle, når vi i en senere fase af udvalgsarbejdet kommer til den vanskelige passage, som den politiske tilpasning af merværdiafgiften kommer til at betyde. Det havde derfor unægtelig været bedre, hvis arbejdet med merværdiafgiftslovgivningen var foregået på en sådan måde, at man virkelig kunne være gået i dybden med forberedelsen af afgiften, der på mange måder synes principielt rigtig og i bedste overensstemmelse med nutidens fordringer. Administrationen har haft knap tre fjerdingår til sine overvejelser, og folketinget får nu nogle få sommer måneder til sine. Erhvervslivet har været orienteret om principperne for merværdiafgiften gennem sine hovederhvervsorganisationer, men først

[Knud Thomsen.]

nu, da lovforslaget foreligger, kan erhvervslivet i grunden begynde sine detaljerede overvejelser.

Den offentlige administration, navnlig den kommunale administration, vil, som jeg allerede har sagt, blive temmelig meget berørt af denne lovgivning, som jeg må antage at netop den offentlige administration i disse henseender står temmelig fremmed over for; til disse overvejelser er der altså efter køreplanen afsat nogle få sommer måneder og derefter 3 måneder til det fornødne detailsamarbejde mellem administrationen på den ene side og erhvervslivet og de offentlige områder på den anden side.

Vi kunne fra vor side have ønsket, at dette store lovgivningsområde var blevet behandlet roligt og grundigt langs vejen. Det blev altså ikke tilfældet, men merværdiafgiften foreslås nu, skal vi sige som toppen på en kransekage bestående af nye afgifter i hidtil ikke set omfang. Det er jo den sidste kilde, den højtærede finansminister hermed åbner, og jeg synes, at vi fra vor side bør sige til den højtærede finansminister, at hermed er ikke alene den øverste grænse for befolkningens skatteevne nået, men den er overskredet, og det vil absolut være en forudsætning for det konservative folkepartis støtte, at der under det kommende arbejde opnås for os tilfredsstillende resultater med hensyn til merværdiafgiftens tilpasning. Jeg må endnu en gang henviser til, at en rimelig beskatning af befolkningen — direkte såvel som indirekte beskatning — som forudsætning nødvendigvis har den rimelige økonomiske politik, som lader og kun lader det offentlige forbrug stige i takt med produktionens stigning. Også ønsket om garanti herfor vil indgå i vore overvejelser.

Jeg skal derfor til slut sige, at vi betragter merværdiafgiften som en teknisk hensigtsmæssig beskatningsform. Den synes at forbinde det tilsigtede onde, en beskatning nu engang er for den befolkning, der skal bære den, med et tilsyneladende minimum af utilsigtede ondt for de forskellige grene af erhvervslivet, der giver befolkningen dens indtægter. Men teknisk fuldkommenhed alene gør det jo ikke. Med en bemærkning, der er skænket mig fra anden side, skal jeg

kort henviser den højtærede finansminister til, at en guilotine jo også er et teknisk fuldkomment apparat.

Vi vil gå med velvilje ind i den del af det kommende udvalgsarbejde, der har med lovforslagets tekniske udformning at gøre, men vi forbeholder os vor endelige stilling, indtil det ligger helt klart og fast, hvad der kan ske i retning af den omlægning af den øvrige beskatning, som merværdiafgiftens indførelse nødvendigvis må have som forudsætning.

Baunsgaard: Det er givet, at hvis et samfund skal kunne fungere, er det nødvendigt, at man til enhver tid indretter den økonomiske politik efter den struktur, der er gældende i samfundet, og at indrette den økonomiske politik efter den eksisterende struktur betyder nødvendigvis, at man også må tilpasse skattesystemet efter den økonomiske struktur.

Ser man i øjeblikket på vore økonomiske problemer, må alle erkende, at Danmark nu gennem flere år har befundet sig i en situation, hvor vore økonomiske problemer ikke skabes af social nød, som det tidligere var tilfældet, men at problemerne derimod rejser sig, når velstandsstigningen løber for hastigt, når forbruget stiger stærkere end produktionen og den økonomiske balance derved slås i stykker. Alene heraf ses berettigelsen af at gå ind i en skatteomlægning, der betyder, at hovedvægten i vor skattelovgivning lægges på forbrugsafgifter. Når det er forbruget, der giver de økonomiske problemer, forekommer det indlysende rigtigt at lade forbruget holde for i skattepolitikken.

Der er et andet karakteristisk træk, som yderligere understreger behovet for en sådan omlægning, og det er, at den meget høje økonomiske aktivitet og Danmarks noksom bekendte afhængighed af valutaudviklingen gør, at ethvert udsving bliver meget stærkt belastende for den økonomiske balance. Både i 1961 og nu igen i 1965 er vi blevet belært om, hvor stærkt bebyrdende og hvor hastig belastningen er som følge af yderligere udsving på de økonomiske områder. Derfor er det også klart, at man nødvendigvis i denne situation må have en mulighed for hurtigt at kunne påvirke de økonomiske svingninger. Selv om det vel i øjeblikket må forekomme snublende nær at antage, at

[Baunsgaard.]

ønsket om en omlægning af omsætningsafgiften er båret frem af ønsket om hurtigt at kunne sætte forbrugsbeskatningen i vejret, er der grund til at understrege, at når den økonomiske udvikling engang vender og for ringe aktivitet vil kunne angribe beskæftigelsen, da vil en hurtig påvirkning være påkrævet. Det er altså en ekstra understregning af, at der generelt i et moderne industrisamfund er brug for en skattepolitik, der lægger hovedvægten på forbrugsbeskatning.

Med de afgiftsforhøjelser, der er foretaget i dette forår, er vi nu oppe på at opkræve omkring 70 pct. af statens indtægter gennem de indirekte afgifter. Dermed har man allerede lagt hovedvægten på forbrugsafgifterne. Når man nu alligevel ønsker at gå videre — og jeg tror, det er rigtigt at gøre det — er det klart, at med en så stor andel af den samlede skattebyrde opkrævet gennem de indirekte skatter må man tilstræbe den allerstørste neutralitet over for varevalget og i hvert fald en langt større neutralitet, end vi hidtil har haft. Netop i dette at kunne være neutral i sine virkninger har vel merværdiafgiften sin største fordel. Når man pålægger befolkningen stadig større indirekte afgifter, er det klart, at man på urimelig måde forrykker forbrugsvalget, hvis man helt friholder en del af forbruget, nemlig det, der kommer til udtryk igennem de såkaldte tjenesteydelser, og alene lader vareomsætningen bære de indirekte afgifter af denne højde. Det er derfor en oplagt fordel, at merværdiafgiften synes at kunne give det administrativt bedste grundlag for at lade også tjenesteydelser komme med ind under beskatningen, og det er lige så klart, at man administrativt får den enkleste mulighed for at friholde erhvervslivets investeringer og eksporten for betaling af omsætningsafgift ved et merværdiafgiftssystem.

Jeg vil imidlertid gerne sige, at disse problemer, som jo gøres til en meget stærk begrundelse for at vælge merværdiafgiften fremfor en anden form for afgift, er det — omend merværdiafgiften giver den enkleste administrationsform — dog muligt at klare også under eksempelvis en almindelig omsætningsafgift i detailledet. Når man ser på, hvad vi i øvrigt har været i stand til

at klare i skatteadministrativ henseende, så er det indlysende, at hvis man vil, kan dette administrative problem klares, selv om man skulle foretrække et andet afgiftssystem end merværdiafgiften. Det afgørende er, at man får den hurtige påvirkning af forbruget, at man får det finanspolitiske middel, som tilstrækkelig hurtigt kan gribe ind over for den økonomiske udvikling, og det får man, hvad enten man vælger merværdiafgiften, eller man vælger en almindelig omsætningsafgift i detailledet.

Der vil i de kommende måneder i det arbejde, der skal foregå i et udvalg, være behov for at gøre fordele og ulemper i forholdet mellem en merværdiafgift og en almindelig detailledsaftgift op over for hinanden. Jeg kan selvfølgelig ikke andet end erklære mig enig i det, som er sagt af foregående ordførere: at den enorme skatteomlægning, som en merværdiafgift vil være udtryk for, ikke kan drøftes tilfredsstillende, uden at man samtidig forsøger at klare op, efter hvilke linjer man ønsker at udnytte de muligheder for en reform på andre skatteområder, som herved tilvejebringes.

Lad mig da sige, at det for det radikale venstre vil være en forudsætning, at man ikke ved en omlægning af omsætningsafgiften får en sådan forrykning i den sociale balance, at der påføres de laveste indkomstgrupper nye byrder, uden at man har mulighed for at give disse kompensation i form af skattelettelser. Man må derfor selvsagt først og fremmest søge at dække det behov, der er for, skal vi kalde det sociale justeringer i vor skattelovgivning, inden man går længere i retning af lempelser på de øvrige områder. At den skattefri bundgrænse må forhøjes, er en selvfølge; at børnetilskuddene må forhøjes, er ligeledes en selvfølge, hvis man ikke ønsker, at denne omsætningsafgift først og fremmest skal komme familier med børn til skade. At der kan blive tale om egentlige sociale justeringer over for pensionister, er ligeledes indlysende. At der bliver behov for også at yde kompensation for de forøgede udgifter til færdigvarer m. v. for personer med lave indkomster, der hverken er pensionister eller har børn, er indlysende. Den højtærede finansminister sagde i sin fremsættelse, at der næppe er udsigt til, at man kan vælge den vej, som jeg forstår ministeren helst

[Baunsgaard.]

ville vælge, nemlig at give direkte tilskud, de såkaldte persontilskud, til disse lave indkomster. Jeg er ikke så sikker på, man bør forlade denne vej. Jeg kan imidlertid ikke sige dette uden samtidig at gentage, hvad jeg før bebrejdende har sagt til den højtærede finansminister, at han selv i nogen grad har kompromitteret begrebet persontilskud ved det forslag om persontilskud, han i foråret fremsatte. Når man rent faktisk fremkommer med forslag, der vil betyde, at bruttoindkomster på et par og tyvetusinde kroner skal have en lettelse på 80 kr. om året, må vi sige: undskyld, 80 kr. om året for en indkomst på et par og tyvetusinde kroner, det er i bedste fald ikke en sikring af den sociale balance i den indkomstgruppe. Derfor har finansministeren måske nok i nogen grad medvirket til at sætte begrebet persontilskud i et lidt uheldigt lys. Men jeg vil da gerne sige, at persontilskud for de indkomster, der ligger under den skattepligtige bundgrænse, nok er en af de sociale justeringer i skattelovgivningen, vi bliver nødt til at tage med ind for at sikre, at der ikke ved en omlægning påføres de laveste indkomstgrupper en ekstra belastning.

Det er også klart, at man gerne, som der er blevet lagt vægt på det ikke mindst af det ærede medlem hr. Henry Christensen, skulle gå videre i den egentlige skattereform ved at føre grænsen for proportionalbeskatningen højere op. Det er et vigtigt formål, men jeg finder dog, at der er ét formål, der kommer ind foran dette, nemlig virkelig at benytte den mulighed, den chance, vi her får for at foretage en egentlig forenkling, en egentlig revision, af vort skattesystem, altså at lade dette hensyn gå ind foran hensynet til en videreførelse af proportionalbeskatningen. Det, jeg i særlig grad tænker på, er den jungleagtige karakter, vort direkte skattesystem har fået gennem alle de former for individuelle fradrag, der er indeholdt i vor skattelovgivning. Jeg er ikke sikker på, at det er hensigtsmæssigt at fortsætte med disse mange, stærkt differentierede fradrag. Lad mig bare nævne — uden at ville hævde, at disse i princippet er værre end så mange andre — at jeg er ikke sikker på, det er hensigtsmæssigt at opretholde de skattebøgnstigede opsparinger.

Der er også mange andre former for fradrag, såsom befodringsfradrag o. lign., som jeg ikke er sikker på er hensigtsmæssige. Man kan heller ikke lukke øjnene for, at vi, hvis vi fortsætter med at inddrage f. eks. parcelhusejernes boligudgift i vore skattebestemmelser på den måde, som vi gør, forstærker behovet for at finde frem til en skattemæssig ligestilling mellem parcelhusejere og lejere. Der er vel en betydelig risiko for, at man måske finder en ny fradragmulighed deri, at lejerne også skal have fradrag. Det er et spørgsmål, om man ikke snarere skulle gå den anden vej og sige: lad os tage boligudgiften ud af vor skattelovgivning i det hele taget. Der er en række områder her, hvor jeg tror vi virkelig skal benytte den chance, vi får, til at foretage en egentlig revision af vor skattelovgivning.

De kommende måneder må nu vise, om vi kan få den fornødne afvejning af merværdiafgiftens fordele og ulemper, herunder ikke mindst om den noget optimistiske tone, finansministeren har anslået med hensyn til den faktiske administrative byrde ved, at mellem 350.000 og 400.000 virksomheder skal være inde under omsregistrering, hvis vi vælger merværdiafgiften. Det er en meget optimistisk tone, finansministeren anslår. Den er muligvis berettiget; men indtil dette øjeblik må vi sige, at vi ikke ved, om den er berettiget. Det må selvfølgelig vurderes. Det er klart, at man ikke kan gå ind i en så vældig omlægning uden at kende eller i hvert fald gøre sig bekendt med så mange af følgerne af denne omlægning, som man på forhånd har mulighed for at gøre sig bekendt med. Denne forpligtelse er egentlig vigtigere end tiden for, hvornår omsætningsafgiften bliver indført. Det er nødvendigt med denne kulegravning. Man kan nemlig hverken af hensyn til den almindelige økonomiske tilrettelægning eller af hensyn til påvirkningen over for erhvervslivet gå ind i en så vældig reform uden virkelig at være nået til bunds i vurderingen af de problemer, der opstår. Det kan være, at vi derved risikerer ikke at opnå det, som finansministeren og ordføreren for socialdemokratiet, det ærede medlem hr. Peter Nielsen, lægger så overordentlig vægt på: at få afgiften gennemført så tidligt, at den lagte finansplan ikke slås i stykker. Det er

[Bausgaard.]

klart, det er et vægtigt hensyn, men de økonomiske problemer, der rejser sig, hvis vi ikke skulle være i stand til som forudset at gennemføre merværdiafgiften inden 1. oktober, er dog ikke af en sådan størrelsesorden, at de ikke kan klares ad anden vej, hvis man vil det. Det er derfor vigtigere, at man nu gør sig klart, at vi her står over for en virkelig skattereform, som har krav på grundig tilrettelægning og overvejelse. Det er også vigtigt, at vi virkelig, som ikke mindst det ærede medlem hr. Knud Thomsen var inde på, får afvejet virkningerne over for de enkelte erhvervsgrupper. Principielt er registrering jo nødvendig — og sådan må det vel være — for at få godtgørelse for den oms, man har betalt; men det rejser jo en række problemer eksempelvis med hensyn til hele pengevæsenet, som ifølge sin natur ikke er og næppe kan indtages under merværdiafgiften; men hvad med de investeringer, disse virksomheder har? Skal de ikke have godtgjort den oms, de har betalt for disse investeringer? Det er kun for at nævne, at her rejser sig, synes jeg, dette principielle problem.

Endelig synes jeg, at finansministerens i øvrigt meget omfattende og meget grundige og belærende fremsættelse manglede én ting, en ting, som jeg finder væsentlig netop ud fra det hensyn, at man må forsøge at vurdere virkningerne af en sådan omlægning for de enkelte erhvervsgrupper. Finansministeren kunne måske ekstra have følt anledning til at nævne problemet, fordi det drejer sig om den eneste erhvervsgruppe, der på forhånd har vendt sig imod forslaget, nemlig gartnerierhvervet. Jeg kan simpel hen ikke forstå, at finansministeren kan lade være med at trække spørgsmålet frem, når der kun er én erhvervsgruppe af betydning, der på forhånd klart har erklæret, at den ikke lader sig indarbejde under dette system. Det er muligt, at gartnerierhvervet overvurderer sine egne problemer, men jeg tror ikke, det vil være hensigtsmæssigt at forsøge omhyggeligt at undgå at beskæftige sig

med den eneste erhvervsgruppe, der på forhånd siger, at den ikke er i stand til at indrette sig under systemet. Der er problemer for gartnerierhvervet, problemer, som muligvis kan klares, men her er igen et eksempel på, at vi nødvendigvis må have vurderet alt, hvad vi er i stand til at vurdere af virkninger over for de enkelte erhvervsgrupper.

Ministeren nævner selv i sin fremsættelse en række eksempler til understregning af den principielle linje i forslaget og fremhæver eksempelvis transporten. Jeg er ubetinget enig i, at skal man have merværdiafgiften, er det vigtigt, at man undgår at få for mange områder, som skal fritages for afgiften, men netop for transporten melder der sig igen et af de problemer, som vi rent principielt må have med i vurderingen ved den administrative tilrettelægning.

Det er jo rigtigt, at transportudgiften, fordi der her skal betales oms, ikke betyder en transportfordyrelse for erhvervene, fordi de, når de skal betale deres omsætningsafgift, må trække fra, hvad de selv har betalt i forudgående led. Men det administrative problem melder sig for de utallige små ekspeditioner, der er netop på transportområdet. Både baner og fragtmænd kan have i hundredvis af fragtekspeditioner, hvor fragten opkræves måske med ørebeløb, og hvordan skal den administrative tilrettelægning af denne omsopkrævning være? Det er igen et problem, der understreger behovet for virkelig at få vurderet erhvervenes problemer.

Et andet og måske nok så væsentligt eksempel er også fremdraget af finansministeren, men finansministeren drager her en konklusion, som jeg finder måske er lidt forenklet. Det, jeg tænker på, er, at importørerne skal betale afgiften straks ved indklareringen af de importerede varer. Finansministeren siger: ja men herved opnår man en ligestilling mellem eksportører og grossister. Det er jo rigtigt, men spørgsmålet er, om det er rigtigt i enhver situation

[Baunsgaard.]

at ligestille importør og grossist. Spørgsmålet er, om man ikke vil møde endnu flere tilfælde, hvor importøren er at ligestille med producenten. Jeg er ikke utilbøjelig til at tro, at en nøgtern opførelse ville vise, at sådan forholder det sig — igen en understregning af, at det er meget nødvendigt, at vi får foretaget en afvejning af de problemer, der rejser sig for de enkelte erhvervsgrupper.

Med disse bemærkninger skal jeg tilsige det radikale venstres fordomsfrie og velvillige behandling af det foreliggende lovforslag, men må dog nødvendigvis understrege, at for os er det afgørende, at vi får det nødvendige finanspolitiske middel i hænde, og at vi derfor ikke er i stand til at anbefale en merværdiafgift fremfor en almindelig omsætningsafgift i detailledet, førend denne meget nødvendige afvejning har fundet sted. Kun når den er foretaget, er man i stand til på tilfredsstillende måde at foretage et valg imellem de to afgiftsformer: en almindelig detailomsætningsafgift og en merværdiafgift, som begge vil give det tilfredsstillende finanspolitiske middel.

Aksel Larsen: Det er jo kun rimeligt, når man tager i betragtning, hvad der skal være foregået til formiddag, at fyldningsgraden i salen ikke er så stor, men jeg tror heller ikke, der sker stor skade med hensyn til behandlingen af lovforslaget, eftersom jeg, som det vil fremgå af min tale, er nærmest sikker på, at det varer en rum tid, før der bliver bukser af det skind.

Vi har jo ellers været ude for nogle tilfælde, hvor regeringen er kommet noget senere med bebudede forslag om visse ændringer i skattelovene eller afgiftsbuketter, end den havde stillet i udsigt. På denne baggrund må vi udtale tak og anerkendelse til finansministeren, fordi han ikke alene har opfyldt sit løfte om at fremsætte lovforslaget om den almindelige mangleddede omsætningsafgift omkring den 15. maj, men endogså har kunnet overopfylde det og fremsætte forslaget for folketinget den 12. maj.

Det er vel også rimeligt at complimentere finansministeren, hele regeringen såvel som den socialdemokratiske folketingsgruppe for udvist næsten eventyrlig dristighed og

gå-på-mod. I forskellige lande, bl. a. i Tyskland og Frankrig, har man i flere år forberedt sig på at indføre en almindelig værditilvækstafgift eller, som man nu foretrækker at kalde det med en urigtig varebetegnelse: merværdiafgift, men man har på grund af problemets komplicerede karakter udsat det egentlige initiativ foreløbig i 2 år.

I Sverige, hvor man gennem flere år har foretaget meget grundige undersøgelser og overvejelser, og hvor man længe har haft en udarbejdet skitse til et lovforslag færdig, er man også blevet betænkelig. Man er klar over, at indfører man først et sådant beskatningssystem, kan det ikke afskaffes igen, og derfor mener man at måtte tage tid til yderligere grundige overvejelser af systemets fordele og mangler samt af detaljerne ved dets praktisering.

Men i Danmark, hvor overvejelserne — jeg mener de konkrete overvejelser — vel kun er ca. 1 år gamle, og hvor den grønne betænkning jo i det væsentlige bygger på de udredninger, der findes i det langt mere udførlige svenske materiale, har regeringen allerede kunnet præstere et udarbejdet lovforslag, har fremsat det for folketinget og udtalt forventning om, at den nye skat kan blive opkrævet allerede fra 1. januar 1966. Den højtærede finansminister havde endda mod til i sin fremsættelsestale at sige, at det af hensyn til dansk erhvervslivs konkurrenceevne utvivlsomt vil være en fordel, om vi kunne optræde som foregangsmand på dette område fremfor at skulle afvente de erfaringer, man i løbet af nogle år kan gøre i andre lande.

Så må det jo tilføjes, at lovforslaget bærer betydeligt præg af det intense hastværk, hvorunder det er blevet til, og præg af regeringens brændende ønske om allerede om 7 måneder at kunne påbegynde at indkræve moms for at få de 400 mill. kr. i kassen, man endnu mangler. Det skal regeringen dog ikke høre ilde for; det er nemlig virkelig godt, at vi allerede på dette tidspunkt har fået forelagt dette udarbejdede lovforslag, nemlig fordi det giver stof til eftertanke og til betænkeligheder, og i visse situationer kan sådanne være ganske nyttige.

Det er nok for meget sagt, at jeg havde en vis forhåndssympati for momsen, men

[Aksel Larsen.]

jeg har i hvert fald ikke villet indtage nogen afvisende holdning, og jeg har ment, at meget kunne tale til gunst for dens indførelse. Det betyder ikke, at jeg deltager i det moderne skattekor, der synger sangen om, at indkomstskatter så vidt gør ligt skal erstattes af forbrugsskatter, eller, som det så kønt siges, at man skal holde op med at beskatte arbejde og opsparing og hellere beskatte forbrug. Man vil begå den groveste sociale uret, hvis man afskaffer det progressive princip i beskatningen, det princip, hvorefter de største indkomster skal svare forholdsvis større skat end de mindre indkomster. Ønsker om ikke blot at forlade progressionen, men endogså at indføre et degressivt skattesystem kan jeg vistnok ikke sige min mening om med anvendelse af tilladeligt parlamentarisk sprog, og forbrugsafgifter er i almindelighed degressive, eller, som det også siges, de vender den tunge ende nedad. Det betyder ikke, at man ikke kan have forbrugsbeskatning eller såkaldt indirekte skat. Det betyder heller ikke, at man ikke eventuelt kan udvide forbrugsbeskatningen. Det betyder imidlertid, at den direkte beskatning, indkomstbeskatningen, må opretholdes, hvormed ikke er sagt, at den ikke kan og bør reformeres, og det betyder, at den skal være progressiv, sådan at man ved dens hjælp samt over den sociale sektor afbalancerer forbrugsskatternes socialt uheldige virkninger.

Hvad meromsen angår, skulle den ifølge sit princip som helt almindelig omsætnings-skat opkrævet gennem alle omsætningsled kunne bevirke, at visse befolkningsgrupper, som kan antages ikke at svare så stor indkomstskat, som de egentlig skulle, dog i hvert fald kom til at svare skat af deres forbrug. Endvidere skulle den have en så høj grad af selvkontrollerende virkning, at den stort set blev svaret i forhold til handelsleddenes virkelige omsætning, og det måtte igen give en betydelig mulighed for kontrol med de samme handelsleds for-tjenester, hvilket igen skulle kunne forøge det offentliges indtægt af indkomstbeskatningen. Hvis dens degressive virkning så i øvrigt blev afbalanceret gennem en ændret indkomstskatteskala og ved social kompen-

sation, måtte det hele være værd at over-veje i en positiv ånd.

Det foreliggende lovforslag udelukker ikke, at alle disse forudsætninger kan gå i opfyldelse, men mildt sagt garanterer det det heller ikke. Så vidt det kan ses, er det bygget op ud fra den grundtanke, at da momsens skal svares af ethvert led i omsætningen og efter systemet med indgående og udgående afgift, har det en indbygget auto-matisk virkende selvkontrol, og de enkelte handelsled vil ligefrem føle sig animeret til at være mest muligt korrekte og ærlige i deres forhold til afgiftsmyndighederne. Mon den højtærede minister og tolddepartementets embedsmænd dog ikke selv kan se, at de argumenterer lidt for blåøjet indsmigrende, når det i bemærkningerne forklares, at det ligefrem vil være en fordel for er-hvervsvirksomhederne i visse brancher, at der skal svares moms af alt, hvad de beskæftiger sig med, ja, at de ligefrem skal være taknemlige, fordi de får lov til over hele linjen at opkræve og betale moms?

Hvis der i alle tilfælde skulle udstedes fakturaer, og hvis der skulle indsendes kopi af disse fakturaer til afgiftsmyndighederne, så at disse derigennem kunne kontrollere hver eneste virksomheds omsætning, ja, så ville denne indbyggede selvkontrol nok virke temmelig godt, fordi den var under kontrol af myndighederne. Men dels skal der ikke i alle tilfælde udstedes fakturaer — det vil vel også være et ubilligt krav at stille til detailhandelen, hvad angår dens hele salg til private — dels siges der intet om, at der fra myndighedernes side skal føres reel kontrol med omsætningen virksomhederne imellem. Der vil nok være en vis betænkelighed ved gennem aftaler mellem to handelsled at holde omsætningen uden for regnskaberne, men udelukkes kan det ikke, at det vil blive forsøgt, og selv om sælgerne til et andet handelsled altid skulle medtage salget og afgiften i anmeldelsen til myndighederne, så ses det ikke, hvordan dette også giver kontrol med, at næste led lader hele sin omsætning indgå i såvel sit regnskab som sin anmeldelse. En virksomhed eller en handlende kan have 10, 20 eller 50 leverandører af beslægtede varer, og fristelsen til at holde en eller flere af disse leverandører helt ude af virksom-

[Aksel Larsen.]

hedens regnskab kan være meget stor. Uden effektiv kontrol fra myndighedernes side vil selvkontrollen være alt andet end vandtæt. Den selvkontrollerende virkning vil være en tendens, men dens virkning vil afhænge af myndighedernes efterkontrol. Der må altså være et kontrolapparat med de fornødne beføjelser og kontrolmuligheder, men et sådant synes ikke forudset i lovforslaget, hvis koncipist endda, som det fremgår af fremsættelsen, nærmest forestiller sig, at der ikke engang bliver tale om personaleforøgelse til administrationen af en omsætningsafgift, der skal indbringe ca. 5 milliarder kr. om året.

Måske vil man indvende, at den gevinst, der kan opnås ved at unddrage sig betalingen af en del af afgiften, ikke er så betydelig, at den kan friste mange til at løbe risikoen og til at gøre arbejdet med at føre urigtige regnskaber. I så fald glemmer man, at en virksomheds omsætning og indehaverens fortjeneste står i et direkte forhold til hinanden, og at hvis man kan holde den omsætning, man opgiver, nede, kan man også holde en del af sin indkomst ude fra selvangivelsen. Omvendt: der må være overensstemmelse mellem den omsætning, der opgives til toldmyndighederne, og den skattepligtige indkomst, der opføres på selvangivelsen. Den skatteyder, der hidtil på grund af ligningsmyndighedernes ineffektive kontrol har selvangivet for lille indkomst, er næsten tvunget til, hvis merværdiomsen indføres, at opgive for lille omsætning; ellers må han regne med at få en alvorlig skattesag på halsen for sit skattesnyderi i de foregående år. Hvis man virkelig engang får indført en merværdioms med et effektivt kontrolsystem, som bevirker, at virksomhederne, at erhvervslivet, er nødt til at føre korrekte regnskaber og svare afgift i forhold til deres omsætning, skulle man måske overveje, hvis dette bliver tilfældet, samtidig at give generel amnesti til alle hidtidige skattesnydere for ikke ligefrem at tvinge erhvervslivet til i mange tilfælde alligevel at forsøge, om man ikke kan klare sig med urigtige regnskaber og anmeldelser.

Jeg forudsætter, at der, hvis vi får merværdiomsen, skal etableres samarbejde mellem de myndigheder, der administrerer

omsætningsafgiften, og ligningsmyndighederne. Jeg benytter lejligheden til at spørge, om et sådant samarbejde allerede er etableret, og om det fungerer. Jeg tilføjer, at jeg nærer frygt for, at svaret må blive benægtende. Så vidt jeg er informeret, blev der for nogle år siden rettet en henvendelse fra tolddepartementet til skattedepartementet. I denne henvendelse gjorde man opmærksom på, at kontrollen med forbrugsbeskatningen gav toldvæsenet en betydelig indsigt i mange skatteydende virksomheders omsætning og derved også mulighed for at bedømme deres fortjenester. Dette materiale var man særdeles villig til at stille til rådighed for skattedepartementet, hvorfor man afventede nærmere. Det er vel nok sandsynligt, at den højtærede minister ikke har været bekendt hermed. Det er imidlertid en kendsgerning, at tolddepartementet ikke har hørt nærmere fra skattedepartementet, og jeg tilføjer mig at foreslå, at det bliver undersøgt, hvorfor skattedepartementet ikke har reageret på tolddepartementets henvendelse, hvorfor man ikke ønskede at gøre brug af materialet, der kunne sikre statskassen større skatteindtægter.

Jeg synes også, det ville være en god idé at få de hindringer ryddet af vejen, der åbenbart er til stede for et godt og gnidningsfrit samarbejde mellem de to departementer, finansministeren er chef for. Jeg vil naturligvis ikke med disse bemærkninger sige, at der slet ikke står noget i lovforslaget om kontrol fra myndighedernes side. Der står i § 26, at toldvæsenet er berettiget til at foretage eftersyn i virksomhedernes lokaler, efterse varebeholdninger, forretningsbøger o. s. v. Der står i § 27, at leverandører til registreringspligtige virksomheder skal give toldvæsenet oplysninger, vel at mærke på begæring, og at det samme gælder alle erhvervsdrivende samt også offentlige myndigheder. Det er bestemmelser, der nærmest svarer til visse bestemmelser i kontrolloven for indkomstbeskatning, bestemmelser, der har vist sig at være af meget ringe værdi i praksis. Kontrollen med selvangivelserne er effektiv, for så vidt det drejer sig om lønindtægter o. lign., fordi skattevæsenet obligatorisk modtager oplysninger om hver eneste lønmodtagers indkomster, men den er det modsatte af effektiv for alle ikke-lønmodtagere. Medmindre den kontrol, der

[Aksel Larsen.]

gives adkomst til i afsnittet om kontrolbestemmelser, også virkelig udøves i meget betydeligt omfang, vil såvel den indbyggede selvkontrol som myndighedernes kontrol være særdeles lidet værd.

Formodentlig har den højtærede finansminister sine klart udformede tanker om, hvordan kontrollen i medfør af §§ 26 og 27 skal udbygges og udøves. I lovforslaget er der jo en generel fuldmagtsparagraf, endda en særdeles vidtgående, nemlig § 34. Den siger, at finansministeren kan fastsætte de fornødne regler til gennemførelse af loven, herunder foreskrive de nødvendige kontrolforanstaltninger. Nu er lovforslaget på mange områder særdeles knapt og almindeligt formuleret. Jeg kan vanskeligt tænke mig, at folketinget i et så vigtigt anliggende skulle være sindet at give finansministeren en så udstrakt, ja, næsten ubegrænset generel beføjelse, at det grænser til lovgivende virksomhed. Men lad os i hvert fald høre noget om, hvorledes den højtærede minister har tænkt sig at bruge den ønskede fuldmagt. De oplysninger, der kan gives, kan så formentlig bruges til at indsætte betydelig mere detaljerede bestemmelser i lovforslagets kontrolafsnit.

Lad mig, inden jeg forlader dette emne, sige, at lovforslagets bestemmelser om afregning og indbetaling af afgifterne på ikke uvæsentlige punkter afviger fra den grønne betænkningsskitse. Begrundelsen herfor synes, hvis vi skal holde os til bemærkningerne til lovforslaget, at være den, at man af hensyn til statskassen ønsker hurtigere indbetaling af afgifterne. Dette er naturligvis prisværdigt, men skulle dog nødvendigvis tilsidesætte hensynet til det, der må være det primære, nemlig at få et system med færrest mulige, ja, helst med ingen smut-huller for måske lovlig — eller ulovlig — smarte folk.

Jeg har endnu to hovedspørgsmål at omtale ved denne første behandling af lovforslaget, der jo i sin udformning gør det ganske let at holde sig til forretningsordens bestemmelser om ved første behandling at tale om lovforslagets principper. Men inden jeg går over til disse to hovedspørgsmål, har jeg et par ting, der i forhold hertil måske nok hører til småtingsafdelingen, men dog ikke er uvæsentlige.

Det ene er lovforslagets afvigelse fra den grønne betænkningsskitse om, at det, der udtages til eget forbrug, skal beregnes til en afgiftspligtig værdi, der svarer til den almindelige salgspris. Lovforslaget siger overraskende — eller måske ikke overraskende — at afgiften skal beregnes på grundlag af indkøbsprisen eller fremstillingsprisen. Jeg savner en forklaring på, hvorfor det rigtige princip, der fandtes i den grønne betænkningsskitse, er forladt til fordel for et princip, der ikke alene giver virksomhederne eller indehaverne en favørstilling i forbindelse med merværdiomsen, men også derved, at den legaliserer en for lav skattepligtig indkomst.

Er dette måske ikke så væsentligt, så er det til gengæld meget væsentligt, at man i lovforslaget har indbygget bestemmelser, der yderligere giver virksomhederne skattelettelser for deres investeringer og altså yderligere animerer dem til at investere for flot. Jeg tænker på bestemmelsen om, at der gives mulighed for fradrag for al indgående afgift på alle anskaffelser af omkostningskarakter for en virksomhed, herunder alle investeringer i fast ejendom, driftsmidler o. lign. Sådanne investeringer er i forvejen, som erkendt af finansministeren igennem fremsættelse af forskellige andre forslag, særdeles rigeligt tilgodeset igennem afskrivningsreglerne, der giver ganske betydelige skattelettelser. Nu skal indgående afgift på disse investeringsudgifter eller anskaffelser altså kunne fradrages inden for samme afgiftsperiode, hvor indkøbene eller anskaffelserne foretages. I de lande, hvor man længe har arbejdet med planerne om en flerledsomsætningsafgift, tænker man sig dog kun den mulighed, at sådanne fradrag skal fordeles over afskrivningsperioden for de pågældende driftsmidler, i princippet, efterhånden som de afbenyttes og nedslides, altså efterhånden som deres værdi indgår i de fremstillede varers eller salgsprodukters værdi eller pris. Men her i landet vil finansministeren i den grad hjælpe på virksomhedernes likviditet og mindske deres afgifts-tilsvar, at han vil tillade fradrag for hele anskaffelsessummen i den periode, anskaffelsen sker. Det vil i mange, mange tilfælde føre til, at virksomhederne ikke skal indbetale afgift, men have eventuelt store beløb refunderet fra statskassen, og det kan kun

[Aksel Larsen.]

animere dem til at foretage nyanskaffelser i et driftsmæssigt egentlig uforvarligt eller ufornuddent tempo. Så må andre erstatte det skattetab, staten derved lider, og så må hele samfundet betale det nationaløkonomiske porcelæn, som derved slås i stykker.

Ja, jeg holder i særdeleshed denne tale til folkettinget, også til den højtærede finansminister, men jeg forstår, at han ikke er interesseret i at vide, hvad der bliver sagt om hans lovforslag. Alligevel vil jeg nu gå over til de to sidste hovedspørgsmål: hvordan skal skattelovgivningen i øvrigt være, hvis momsens indføres, og hvilke sociale kompensationer skal den ledsages af?

Hvordan ser det ud med de skattelettelser, der ifølge al hidtidig tale skulle ledsage meromsens indførelse, og som vi har hørt så meget om? Ja, herom har vi det ærede medlem hr. Peter Nielsens lysegrønne håb og den højtærede finansministers mere kontante beregninger. Ifølge disse beregninger skulle merværdiomsens for 1966-67 kunne give et provenu på 4.680 mill. kr.; derfra skal dog trækkes engrosomsens bortfald samt godtgørelse til boligbyggeriet, og så bliver der 2.100 mill. kr. til rest. Imidlertid skal i løbet af 1966-67 engrosomsens refunderes; til rest bliver så 1.500 mill. kr. Dette her begynder jo at minde om historien om kongen, der ikke kunne forstå, hvorfor han ikke fik mere ind i skat, skønt bønderne jamrede over, at de blev flået til skindet. Ved et stort gilde, hvor man sad omkring det runde bord, spurgte kongen sin nærmeste rådgiver, hvordan det kunne gå til. Denne sagde: „Det skal jeg illustrere, Deres Majestæt“, hvorefter han tog en klump smør i hånden, gav den til sin side-mand og bad ham lade den gå videre rundt om bordet og ende hos kongen. Da smørret nåede tilbage til kongen, var der næsten ingenting igen. Kongen sagde: „Der er jo næsten ikke noget tilbage“. „Nej, Deres Majestæt“, svarede rådgiveren, „sådan går det også med skatten, når den skal gå gennem så mange hænder, før den kommer ind“. Her skal skatten, meromsen, måske ikke gennem så mange hænder, før den kommer ind, men her skal den bruges til så mange forskellige formål, at vi nu foreløbig er nået dertil, at der kun er omtrent 1.500 mill. kr. igen. Og så

oplyses det, at overgangsvanskeligheder vil skære dette beløb yderligere ned med 300 mill. kr.

Der er så 1.200 mill. kr. igen til skattelettelser og kompensationer. Herom siger finansministeren i fremsættelsen, at den konkrete størrelse af skattelettelserne dernæst vil afhænge af 3 forhold: for det første af afgørelsen af, hvorvidt samtlige punkt-skatte skal opretholdes med de satser, der nu er gældende; for det andet af forholdet mellem stigningen i statens indtægter i øvrigt og stigningen i udgifterne og for det tredje af størrelsen af det kasseoverskud, der må anses for nødvendigt. Han har imidlertid et fjerde forbehold, idet han endelig siger, at det er nødvendigt at se på den forøgelse af afgiftsbelastningen for familier med mindre indkomster og familier med børn, der følger af merværdiafgiften, og tage spørgsmålet om kompensation i betragtning, før skattelettelserne kan endeligt fastlægges.

Det er altså en ligning med 4 ubekendte, og ingen ved, hvordan den skal løses, eller hvad løsningen bliver. Det turde imidlertid være givet, at en skattereform er nødvendig i forbindelse med indførelse af merværdiafgiften, og at et lovforslag om merværdiafgift overhovedet ikke kan tænkes færdiggjort fra folkettinget, før man samtidig er klar over, hvori en sådan skattereform skal bestå, hvordan skatteskaalen for indkomstskat skal være i fremtiden, og hvordan det skal være med de sociale kompensationer.

Det er meget godt, at det ærede medlem hr. Peter Nielsen optimistisk siger, at nu skal vi have dette gjort færdigt i september, og så tilføjer — jeg refererer efter mine notater: lad os få merværdiomsens så hurtigt som muligt, så befolkningen kan få trykke kår og ved, hvad den skal betale i skat. Ja, hvis trykke kår er ensbetydende med, at man ved, man skal betale mere i skat, kunne det måske godt være, at det kunne lade sig gøre; men jeg tillader mig at stille mig meget tvivlende over for, at vi kan få dette lovforslag gjort til lov i løbet af en sommer eller blot i indeværende år. Bortset fra meget væsentlige mangler i lovforslaget savner vi alt, hvad der ellers skal til, for at vi kan bedømme lovforslagets muligheder og virkninger. Nok er regeringspartiet dristigt, og nok er finansministeren dristig,

[Aksel Larsen.]

men dette her minder lige godt om forslaget om sambeskatningens ophævelse, og det minder også om det sagnagtigt bebudede forslag om indførelse af kildeskat.

Vi har fået et diskussionsgrundlag for folketinget, og ud fra den betragtning, at det egentlig kun er et diskussionsgrundlag — omend fremsat med en dristighed, der minder om det, man kalder dumdristighed — vil vi gå ind i arbejdet med det og bestrebe os for at få klarhed over problemerne og så se, om vi ikke kan benytte lejligheden til overhovedet at få indført et fornuftigt og godt skattesystem her i landet.

Rimstad: Jeg har forstået regeringens hensigt med på indeværende tidspunkt at fremsætte dette lovforslag således, at man vil give partierne lejlighed til at overveje og studere denne nydannelse på de indirekte skatters område meget grundigt i de fire sommermåneder, før lovforslaget genfremsættes i næste samling, hvor det efter planerne skal færdiggøres, så loven kan træde i kraft til nytår 1966. Dette ser tilsyneladende meget fredeligt og meget rimeligt ud, og mange vil måske sige, at der herved er givet rigelig tid til overvejelser, og at al tale om hastværk og lastværk bør forstumme.

Jeg vil imidlertid gerne understrege, at det her drejer sig om en meget uprøvet metode, og at jeg aldeles ikke deler den højtærede finansministers begejstring for at optræde som europæisk foregangsmand på dette indviklede afgiftsområde, der ikke synes mig at gøre dansk erhvervsliv hverken mere eller mindre konkurrencedygtigt over for de landes erhvervsliv, som ikke har eller har haft en tilsvarende dristig finansminister.

Det, der her tæller, er formentlig afgifternes størrelse og graden af de vanskeligheder, man inden for erhvervslivet vil få ved deres opkrævning. Her har en fire gange så høj samlet afgift, som vil genere samtlige led i omsætningen, vist ikke synderlige fordele over for den omsætningsafgift i engrosleddet, der i hvert fald kun berører to led; det forekommer mig, at den højtærede finansminister her i meget høj grad overvurderer betydningen af be-

grebet neutral. Der er selvfølgelig visse fordele knyttet dertil, men næppe så store, at de kan ophæve ulemperne, særlig ved at hele erhvervslivet og ikke blot 50.000 enkeltvirksomheder i henhold til lovforslaget skal impliceres som skatteopkrævere og gøres til genstand for en indgående kontrol.

Jeg skal i øvrigt ikke ved denne lejlighed komme ind på enkeltheder hverken ved systemets egenart eller de bestemmelser, der ledsager det, med hensyn til, hvilke områder og grupper det skal virke eller ikke virke i. Det bør vist afvente en anden, for detaljer mere anvendelig lejlighed.

Derimod vil jeg sige et par ord om den kontrol, myndighederne skal føre i de enkelte virksomheder, og hvis art og omfang langtfra synes den højtærede finansminister afskrækkende. Da jeg på mit partis vegne deltog i debatten om regeringens buketforslag, berørte jeg også en enkelt gang merværdiafgiften og sagde, at dette afgiftsystems anvendelighed stod og faldt med omfanget og effektiviteten af den kontrol, der kunne etableres i sidste led, i detailleddet. Det er her, vanskelighederne ligger, fordi der ikke som i de foregående led er mulighed for at indrette, hvad jeg vil kalde en art servokontrol. Jeg har ikke i lovforslaget eller i bemærkningerne eller i den højtærede ministers fremsættelsestale fundet stort mere end en veldimensioneret optimisme over for dette problem, hvis løsning således stadig i enkeltheder lader vente på sig. Men herom hører vi vel nærmere, når lovforslaget skal detailbehandles i udvalg i næste samling.

Efter disse bemærkninger kommer så selve hovedspørgsmålet: hvad kan den nye afgift, der jo skal afløse engrosafgiften, indbringe netto, når regeringens mange kompensationer i form af forhøjelser af folke-, invalide- og enkepensioner, børnetilskud og andre godtgørelser er fratrukket afgiftsdifferencen, og hvad skal dette beløb så anvendes til? Noget udtømmende svar på dette dobbeltspørgsmål, der er sammenhængende som siamesiske tvillinger, giver hverken bemærkninger eller fremsættelsestale. I bemærkningerne, som fylder i alt 32 spalter, er der kun nødtørftigt på en enkelt spalte givet en slags redegørelse for denne for vort parti helt afgørende side af sagen.

[Rimstad.]

Jeg håber, at det står den højtærede finansminister klart, at i den nuværende meget vanskelige situation for vort samfunds økonomi, som næppe vil have ændret sig væsentligt inden 1. januar 1966, er forudsætningen for, at vort parti vil tage en positiv stilling i denne debat om denne nye afgiftsform, jo afgjort den, at det netto-provenu, som afgiften vil indbringe, ikke anvendes til en yderligere ekspansion af statens økonomiske aktivitet. Vi har intet imod til efteråret at diskutere systemets enkeltheder og mulighederne for systemets praktiske gennemførelse; men inden lovforslagets vedtagelse vil vi, før der fra vor side bliver tale om nogen medvirken til en vedtagelse, have forelagt en i detaljer udarbejdet dispositionsplan for det provenu, som den nye afgift kan indbringe. Denne dispositionsplan skal efter vor opfattelse indeholde betydelige lettelser i de direkte skatter, og dette standpunkt, der synes at være meget udbredt i befolkningen, efter at den har set, hvordan det gik med de skattelettelser, der blev stillet i udsigt ved omsforliget, forlader vi ikke. Det blev dengang til luftsteg og vindfrikadeller, men der tiltrænges en tungere og fyldigere kost.

Fordi vi er af den opfattelse, at en konvertering mellem de nuværende skatter og de nye afgifter er tvungende nødvendig, må vi stadig mene, at en forudsætning for indførelse af merværdiafgiften må være en samtidig gennemførelse af en skattereform. En sådan kan næppe færdiggøres og vedtages inden 1. januar 1966 og bør vel også naturligt følge med udskrivningslov og finanslov. Vi vil derfor fra vor side advare regeringen imod trods dens velkendte, og jeg kan vel sige dens maniske indstilling til spørgsmålet om det store kasseoverskud, at forcere merværdiafgiften igennem inden for så kort et tidsrum som de 7 måneder inden 1. januar. Vi tror, at dette nye system kun har muligheder netop sammen med den skattereform, som jeg har efterlyst, og vi vil råde regeringen til først og fremmest at koncentrere sig om den. I modsat fald tror vist hele det danske samfund blot, at regeringen kun har én opgave og én hensigt: at få befolkningen ind til skjorten for økonomisk at kunne umyndiggøre den.

Første næstformand (From): Jeg skal her afbryde forhandlingen og udsætte mødet. Det genoptages kl. 13³⁰.

Mødet udsat kl. 12²⁵.

Mødet genoptaget kl. 13³⁰.

Første næstformand (From): Udvalget angående forslag til lov om afsætning af frisk dansk frugt og danske gartneriprodukter har afgivet betænkning over nævnte lovforslag. Eksemplarer vil blive omdelt.

Forhandlingen om forslag til lov om almindelig omsætningsafgift genoptoges.

Westerby: Det lovforslag, den højtærede finansminister på regeringens vegne har fremsat om indførelse af merværdiafgift i dansk skattepolitik, er et meget vidtrækkende forslag, og man kan på en måde sige, at vi nu står ved en korsvej i skattepolitisk henseende.

Der er to vigtige perspektiver i det. For det første det perspektiv, at en merværdiafgift kan blive et vigtigt led i den økonomiske politik, der føres, og for det andet, at forslaget om merværdiafgift er udtryk for en omlægning af hele vor skattelovgivning.

Må jeg sige om det sidste, at det er mit indtryk, at det er en meget stor fordel, at man gennemfører en almindelig omsætningsafgift, som merværdiafgiften jo er, fordi den vil kunne blive et led i den fremtidige aktive og smidige finanspolitik. Man kan ikke blot betragte merværdiafgiften som et led i den øjeblikkelige økonomiske politik, men den har i finanspolitisk henseende en meget vidtrækkende betydning for fremtidens økonomiske udvikling og mulighederne for at føre økonomisk politik her i landet.

Jeg tror, det er en stor fordel af mange

[Westerby.]

grunde at gennemføre merværdiafgiften. Jeg tænker her på den rent skattetekniske side. Ud fra et liberalt synspunkt er det en meget stor fordel, at man ikke, sådan som man gør det, når man gennemfører punktskatter, belaster enkelte erhverv, men at man stiller alle erhverv lige. Der bliver ikke nogen forvridninger i erhvervslivet, ingen drejning i erhvervslivets konkurrenceforhold ved gennemførelse af en almindelig afsætningsafgift som merværdiafgiften. Ud fra liberale synspunkter kan man også sige, at det er en fordel, at man ikke griber ind i det frie forbrugsvalg, sådan som man jo rent faktisk gør, når man gennemfører punktskatter. Endelig er det en meget stor fordel at kunne gennemføre en beskatning, som ikke rammer eksporten under nogen form.

Her er der tre fordele, som det er værd at tage i betragtning. Jeg indrømmer, at også spørgsmålet om at gennemføre en almindelig omsætningsafgift i detailledet vil kunne komme på tale, men navnlig vanskelighederne ved ikke at skulle belaste vor eksport vil i høj grad tale for, at vi sikkert må ende med merværdiafgiften.

I den foreliggende situation er det jo ikke meningen, at vi skal gennemføre merværdiafgiften i dette folketingsår, men at sagen skal tages op i næste folketingsår. Derved kan spørgsmålet blive debatteret i sommerens løb, og der vil igen blive en førstebehandling af forslaget om gennemførelse af merværdiafgiften.

Jeg personligt står forholdsvis lidenskabsløst over for spørgsmålet om, hvorvidt man gennemfører merværdiafgiften eller en detailoms, som det også kaldes. Jeg tror, at merværdiafgiften vil være den bedste løsning, men hvis man i den debat, der vil komme i fremtiden, vil kunne komme med gode argumenter til fordel for en detailoms, vil jeg naturligvis fordomsfrit se på dem. Det gælder om i politik at være fordomsfri og først og fremmest bøje sig for det gode argument, men det ser i øjeblikket ud til, at merværdiafgiften er den tekniske skatte-

form, som har de største fordele og de færreste ulemper.

Jeg vil gerne sige til den højtærede finansminister, at jeg meget havde foretrukket, om forslaget om en merværdiafgift var blevet fremsat tidligere. Vi har af økonomiske grunde været nødt til at tilstræbe et stort kasseoverskud på statens regnskab, ellers ville der blive stærk inflation og store valutatab her i landet; men da man ikke tidligere havde fået fremsat et forslag om en merværdiafgift, var folketinget stillet i den tvangssituation at måtte opkræve skatter i form af punktskatter, hvorved man lagde afgifter på enkelte varegrupper. Det har været en meget uheldig situation, folketinget og regeringen har været i, når man i de senere måneder har måttet gennemføre en lang række punktskatter. Det ville langt have været at foretrække, hvis man tidligere havde fremsat et forslag om en merværdiafgift, således at vi var sluppet for at skulle gennemføre mange af de punktskatter, som føles så hårdt af de kredse, som især rammes af de punktskatter, som er blevet gennemført.

Der er ikke andet for, end at vi her i folketinget må prøve på at gennemføre merværdiafgiften, eventuelt en detailoms, så hurtigt som det er forsvarligt. Man kan naturligvis altid i folketinget ønske sig god tid til forslagernes behandling, men det er i alt fald mit indtryk, at sagen allerede på embedsmandsplan og senere igennem det forslag, der er fremsat af regeringen — også hvad angår de forhandlinger med de forskellige erhvervsorganisationer, der har fundet sted — er blevet så grundigt forberedt, at det må være muligt for folketinget at slutte sine overvejelser og tage sin endelige stilling, inden der er gået alt for lang tid.

Vi har jo i øjeblikket temmelig stærke prisstigninger og også en dårlig udvikling, for så vidt angår handelsbalancen, med deraf følgende valutatab. Det er derfor meget vigtigt, at vi får bremset prisstigningstilbøjeligheden og valutatabene, og at man hurtigst muligt får skabt et sådant kasse-

[Westerby.]

overskud på statens regnskab, at vi kan få bremsset prisstigningerne og valutatabet. Derfor bør vi ikke vente. Den målsætning, som den høje regering har sat sig: at tilvejebringe et kasseoverskud på mindst 1.200 mill. kr., sker bedst fyldest ved, at man gennemfører merværdiafgiften så hurtigt som overhovedet muligt.

Jeg personlig er af den opfattelse, at det næppe er tilstrækkeligt med et kasseoverskud på blot 1.200 mill. kr. for at standse prisstigningerne og valutatabene i det ønskelige omfang, og derfor er jeg stærk tilhænger af, at man prøver at fremskynde gennemførelse af merværdiafgiftsordningen så meget som overhovedet muligt for derved at bidrage til, at man kan få et større kasseoverskud end det, som regeringen klart har erklæret sig som tilhænger af. Jeg vil altså gerne opfordre den høje regering og det høje ting til, at vi tilendebringer vore overvejelser om merværdiafgiften så hurtigt som overhovedet forsvarligt og får gennemført den, således at vi kan få skabt den økonomiske politik og det kasseoverskud, som er fornødent for at tilvejebringe og genoprette den økonomiske balance, som er så nødvendig for alle befolkningsgrupper og ikke mindst for det danske erhvervsliv. Jeg vil gerne føje til, at spørgsmålet jo ikke — som jeg også nævnte i starten — kun drejer sig om merværdiafgiftens indflydelse på selve den økonomiske politik. Det er også et vigtigt spørgsmål, at der igennem den sker en omlægning af beskatningen, en ændring af vor skattestruktur. Det er således, at merværdiafgiften vil indbringe et provenu på ca. 4.600 mill. kr., og det forudsættes, at man så afskaffer den engrosafgift, vi har i øjeblikket på 2.300 mill. kr. Der bliver altså en merindtægt på ca. 2.300 mill. kr., hvis man gennemfører merværdiafgiften. En del heraf skal bruges til det fornødne kasseoverskud, men jeg vil gerne erklære mig som tilhænger af princippet om samtidighed: at vi ved gennemførelse af merværdiafgiften også bør tage stilling til dens virkninger i skattepolitisk henseende. Vi bør, inden vi vedtager merværdiafgiften, have en klaring på, hvordan, i hvilket omfang, dette kan bidrage til skattenedsættelser, og i hvilket omfang det er nødvendigt at bruge en del af provenuet, således at den

sociale balance ikke forrykkes. Det er vigtigt at få en skatteomlægning væk fra indkomstskatter, for disse indkomstskatter hæmmer arbejdslysten her i landet, og over til forbrugsskatter. Forbrugsskatterne har jo en evne til at hæmme forbruget, og det er netop forbruget, der i denne tid er tilbøjelig til at løbe forud for produktionen og skabe vore økonomiske vanskeligheder. Derfor er det vigtigt, at vi går over til forbrugsskatter, sådan som merværdiafgiften er udtryk for.

Der må samtidig ske en lettelse i indkomstbeskatningen. Det må fremgå klart under en eller anden form som et led i folketingets arbejde, at man lægger fast, i hvilket omfang man kan give de direkte skatter nedsættelser, som kan fremme arbejdslysten. Det må naturligvis ske i form af, at man hæver bundgrænsen for de dårligst stillede, at man måske letter procentsatserne for den gruppe, som har indkomster op til dér, hvor progressionen sætter alvorligt ind, altså for forsørgere ved 22.000 kr., og endelig ved at proportionalstrækket kommer så højt op som overhovedet muligt. Det er vistnok ikke økonomisk muligt hurtigt at gennemføre disse foranstaltninger, hvis vi skal have den fornødne økonomiske balance, men det må allerede fremgå af folketingets behandling, hvad man vil sigte imod, hvad man vil aftale at gøre for så vidt angår, hvor højt man kan gå op med proportionalsskatter, hvor højt man kan gå op med bundgrænsen, og hvor langt man kan nedsætte de forskellige procentsatser i det store interval, der er, inden progressionen sætter ind, og efter at man har forladt bundgrænsen. Disse spørgsmål bør klares således, at det er helt klart, hvad man sigter imod i skattepolitisk henseende på disse områder.

Jeg vil altså gerne bede om, at dette samtidighedsprincip bliver respekteret under det høje tings arbejde og også ved den indsats, der gøres fra regeringens side, så vi er helt klar over, hvilke virkninger indførelsen af merværdiafgiften vil få på vor skattestruktur, for lettelse af vor direkte indkomstbeskatning og med hensyn til spørgsmålet om den sociale balance, der også bør være, idet det er ikke meningen med dette at forrykke den sociale balance. Meningen er naturligvis, at den sociale balance skal være den samme, men at be-

[Westerby.]

skatningen skal flyttes væk fra indkomster, således at man ikke længere lammer arbejdslysten, og over til forbruget, som i øjeblikket er for højt og truer med at løbe forud for produktionen.

Jeg vil altså gerne anmode den høje regering om en hurtig behandling af disse spørgsmål, så hurtigt som det overhovedet er forsvarligt, dels af de grunde, som taler for det i den økonomiske politik, dels for at få en afklaring af hele vor skattepolitiske situation.

Holger Eriksen: Det vil erindres, at jeg i sin tid gik imod omsætningsskatten ud fra det synspunkt, at den vendte den tunge ende nedad. Det vil derfor ikke forbavse, at jeg også er imod merværdiskatten, der stort set kun adskiller sig fra en omsætningskat i detailledet derved, at den medtager alle varer, derunder også de egentlige livsfornødenheder.

Der var engang, da de demokratiske partier vendte sig imod beskatningen af det, der blev kaldt den fattige mands snaps. Det er et standpunkt, der for længst er forladt, både fordi snapsen er udtryk for et luksusforbrug, og fordi den kan gøre skade. Men det forekommer mig, at man er havnet i den anden grøft, når man nu forlanger, at alt, hvad vi køber, alt, hvad vi nyder: brødet, vi spiser, og mælk, vi drikker, skal belægges med en 10 pct.s afgift, der formodentlig bliver større for forbrugerne, fordi de forskellige omsætningsled vil forsøge at lægge avance også på afgiften. Der siges så smukt, at denne afgift er neutral over for forbruget. Det er imidlertid lige det modsatte af den argumentation, der tidligere er anvendt, når man gennemførte afgifter på de mere luksusprægede varer; så var argumentationen den, at det var en frivillig sag, om man ville betale, man kunne jo bare lade være med at købe de pågældende varer. Man kan naturligvis også lade være med at spise sig mæt, men det er vel ikke netop det, vi skal sigte imod.

En anden begrundelse ligger i påstanden om, at man nu flytter skatten fra arbejdet over på forbruget. Den er i sig selv en fornærmelse imod de hundredtusinder, hvis indtægt ikke er større, end at de er nødt til at bruge alt, hvad de tjener, hvis de vil

eksistere. Her er det i udpræget grad arbejdet, man kommer til at beskatte.

En tredje begrundelse er den, at der snydes med de direkte skatter. Det er utvivlsomt rigtigt. Der snydes legitimt gennem alle de undtagelser, man har fået indført i skattelovene, og der snydes illegitimt ved, at indtægter holdes skjult. Det sidste kunne man i høj grad komme uden om, hvis man gennemførte en skærpelse af kontrolloven. Den lov, vi har, indeholder en udmærket bestemmelse om, at arbejdsgiverne skal meddele skattevæsenet, hvad de har udbetalt hver enkelt af deres medarbejdere i arbejdsløn; men jeg har aldrig forstået, hvorfor man ikke på tilsvarende vis kunne pålægge pengeinstitutter at give meddelelse om alt, hvad der er udbetalt i udbytte af aktier og obligationer, og om de renter, der er hævet eller tilskrevet i årets løb. Gjorde man det, ville skattesnyderiet blive reduceret til et minimum.

Men hvis nogen tror, at der ikke kan snydes med merværdiskatten, tager de i høj grad fejl. Man kan kontrollere, hvad der er købt, men man kan ikke kontrollere avancens størrelse. Lader den handlende nogle salg gå uden om kasseapparatet, bliver han derved ikke blot fri for at betale de 10 pct. af salget, men han får også fordel af den merværdiafgift, han har betalt ved købet, og som han får refunderet. Jeg skal ikke gå nærmere ind på de forskellige former, der kan bruges ved snyderiet, men blot yderligere nævne det varebytte, der foregår mellem handlende af forskellige kategorier på clearingbasis.

Jeg skal også pege på handelen med landbrugsvarer. I landbrugsudvalget er der fremsat ønske om forbud mod hjemmeslagtning; det hævdes, at man i stort omfang unddrager sig hjemmemarkedsafgiften ved at slagte hjemme og sælge sort; det er ganske vist strafbart, men det praktiseres alligevel. Når der ikke i udvalget var nogen overvældende stemning for at imødekomme kravet, skyldtes det vel den omstændighed, at man lige så godt kan slagte sort, som man kan sælge sort; men forholdet viser, hvorledes man kan unddrage sig afgiften. Landsbyslagteren, der ikke får slagtet på et offentligt slagtehus, vil på samme måde som sælgerne af de dyr, han erhverver, have fordel af, at salget ikke bliver opgivet.

[Holger Eriksen.]

Man får med andre ord sikkerhed for, at landbrugernes udgifter bliver opgivet til sidste øre, indtægtsopgivelserne derimod bliver af mere tvivlsom værdi.

Men værst er det i mine øjne, at en sådan afgift i udpræget grad vender den tunge ende nedad. Der behøves egentlig intet talmateriale til at anskueliggøre dette. Den lille mand er nødt til at bruge alt, hvad han tjener, til det mest nødtørftige; han vil derfor komme til at betale 10 pct. af hele sin indtægt bortset fra det, der går til husleje og direkte skatter. Manden med den større indtægt bliver fri for at betale afgift af det, han opsparer, af udgiften til rejser i udlandet, af køb i samme udland og af udgifter til folkehold ud over det erhvervs-mæssige. På min vej til København passerer jeg en villa under opførelse. Det siges, at den får over 25 værelser, og at der bliver plads til 12 væddeløbsheste og 6 biler. En mand, der bygger sådan, må lønne adskillige husassistenter, staldkarle og chauffører, han undgår vel heller ikke at lønne en gartner, der passer anlægget omkring villaen. Alle disse udgifter falder uden for merværdi-skatten.

Nu siger den højtærede finansminister, at han på forskellig måde vil bøde på dette misforhold, og jeg betvivler ikke hans ærlige vilje dertil. Han kan give større børnetilskud og højere folke- og invalidepension, men jeg frygter, at der tilbage bliver store grupper, som ikke har børn, og som er arbejdsdygtige, men som alligevel kommer til at sidde med smerten uden at få dækning for den merudgift, der pålægges dem gennem denne lov.

Da den såkaldte skattebuket var til behandling, blev det flere gange sagt, at man ikke ville være med til at forrykke det, man kalder den sociale balance. Det tilfredsstillende mig ikke. Jeg ønsker den tværtimod forrykket, men på den måde, at skatten bliver indkomstudjævnende. Det er min opfattelse, at udviklingen i de senere år er gået i den modsatte retning; vent bare, til vi får en ny lønningskommission. Jeg vil være meget forbavset, hvis de højerelønnede ikke til den tid kommer med beviser for, at de er saktet agterud for deres kolleger i de private erhverv. De fik ganske vist ved sidste lønningsrevision procentuelt

mere end de lavestlønnede. De har siden gennem reguleringstillæg og overenskomsttillæg procentuelt fået det samme som de lavestlønnede. Alligevel tror jeg, at der er sket en forandring, og at de som sagt vil have mulighed for at bevise, at de ikke har kunnet holde trit med det, der skete inden for den private sektor med hensyn til aflønning af de højerelønnede. Den økonomiske ulighed må derfor antages at være blevet større i stedet for mindre, og der er ingen grund til at øge den gennem skatteudskrivningen.

Selv om jeg principielt er imod det foreliggende lovforslag — også fordi jeg mener, man kunne være gået andre veje og især den at beskatte de arbejdsfri indtægter — vil min stilling blive afhængig af de øvrige foranstaltninger, der gennemføres, derunder også hvad der sker med punktskatterne. Jeg har ingen forhåbninger om, at de i større omfang kan bortfalde, men de kan i hvert fald demokratiseres. Jeg står med en opgørelse over den procentuelle beskatning, før vi fik sidste vinters forhøjelse af afgifterne. Den var dengang for den billigste bordvin, det vil sige den til 10 kr. flasken i udsalg, 40 pct.; men for en slotsaftapning til 100 kr. var den kun ca. 10 pct. Den var for hedvin til 12 kr. flasken 55 pct.; men for hedvin til 35 kr. flasken var den kun 20 pct. Et tilsvarende forhold gør sig gældende for spiritus, hvor man endog beskatter de danske varer procentuelt hårdere end de importerede.

Da man kan gå ud fra, at det er dem med de mindste indtægter, der køber de billigste varer, er det dem, det går ud over ved den omvendte progression, som er anvendt i dette beskatningsforhold. Det bliver man også nødt til at se på, hvis man vil føre merværdiafgiftsforslaget i havn, uden at det i alt for høj grad kommer i konflikt med demokratiske skatteprincipper.

Finansministeren (Poul Hansen): Uden at jeg i øvrigt skal indlade mig i nogen polemik med det ærede medlem hr. Holger Eriksen, synes jeg, at det i og for sig er interessant for den udvikling, der er sket, at når det ærede medlem nu skal finde eksempler på, hvor der kan tiltrænges en demokratisering af afgifterne, så er det vin og spiritus, der skal holde for.

[Finansministeren.]

I øvrigt vil jeg gerne takke de ærede ordførere for relativt velvillig modtagelse af det foreliggende lovforslag.

Der var også, tror jeg, flere ordførere, som fremhævede, at de fandt lovteksten så klar og enkel, som man kunne forvente det. Jeg vil gerne på, som det blev sagt, koncipisternes vegne indkassere denne anerkendelse. Forslaget er naturligvis udarbejdet i tolddepartementet, og jeg ved, at man har anstrengt sig for at give det en så klar og enkel form som muligt.

Den ærede ordfører for socialdemokratiet, hr. Peter Nielsen, nævnedes bl. a. spørgsmålet om, hvorvidt rabatydelse skulle fritages for belastning med afgifter eller ej, og dermed spørgsmålet om de afgifter, som kommunerne kom til at betale. Også andre ærede medlemmer var inde på en lang række enkeltheder i forslaget. Jeg vil gerne ved denne lejlighed helt afstå fra en diskussion om disse enkeltheder og om de tekniske og administrative forhold. Det er klart, at der kunne knyttes mange kommentarer til det, der er sagt, men jeg synes, at det er forhold, som hører hjemme i udvalgsarbejdet. Jeg er helt enig i, at det må blive et grundigt udvalgsarbejde, som går tæt ind på livet af alle disse forhold. Dertil kommer, at jeg nødvendig vil binde mig ved udtalelser på nuværende tidspunkt, og det beder jeg de ærede medlemmer betragte som en imødekommenhed. Jeg skal derfor heller ikke ved denne lejlighed — dette være sagt til det ærede medlem hr. Baunsgaard — gå ind på spørgsmålet om gartnerne. Det er rigtigt, at jeg ikke ved fremsættelsen beskæftigede mig særlig med dette problem, selv om jeg ved, at gartnerierhvervet stiller sig meget modvilligt over for denne afgiftsform. Jeg synes imidlertid, at også dette problem må kunne behandles i udvalget, og jeg kan sige, at finansministeriet selvfølgelig vil stille sig til det yderste imødekommende med hensyn til at yde bistand under dette arbejde.

Flere af ordførerne har ligesom villet hævde, at dette lovforslag, som er fremsat af regeringen, kun har et meget kort sigte. Det er, ligesom man har villet gøre det til, at vort hovedformål med at fremsætte lovforslaget nu er at tilvejebringe et yderligere afgiftsprodukt for indeværende finans-

år på disse 400 mill. kr. Ja, vi har naturligvis ikke lagt skjul på, at skal vi opnå kasseoverskuddet på mindst 1.200 mill. kr., så har vi taget dette med i betragtning.

Det ved det høje ting, det er sagt ganske klart, og det har naturligvis en vis forbindelse med de tidsterminer, hvorunder regeringen forestiller sig, at man kan arbejde, nemlig at man kan arbejde med sagen i sommer og tage anden og tredje behandling i september, således at lovforslaget kan være gennemført inden den 1. oktober, hvorved der gives administrationen 3 måneder — og det mener jeg er det mindste, den har krav på — til at foretage den praktiske gennemførelse med virkning fra den 1. januar 1966.

Det er som sagt de forudsætninger på kort sigt — det er rigtigt — vi er gået ud fra, men viser det sig, at denne vej ikke i øjeblikket er fremkommelig, og den mulighed kan man vel ikke helt se bort fra, ja, så må vi tage op til overvejelse, hvorledes den resterende del af de finansielle problemer for dette finansår skal løses.

Jeg vil i denne sammenhæng gerne gøre en enkelt bemærkning til det ærede medlem hr. Knud Thomsen, som — det synes jeg lå i det ærede medlems tale — mener, at erhvervene og folketinget fik tilmålt relativt kort tid til at behandle denne sag i forhold til den tid, administrationen hidtil har haft. Jeg vil på den givne foranledning sige, at der, så vidt jeg har forstået, hidtil har været en ret nær kontakt tolddepartementet og erhvervsorganisationerne imellem, således at de problemer, der vil komme til at foreligge, i hvert fald ikke vil være nye, men allerede vil have fået en vis behandling. Det er til den ene side.

Hvad angår forholdet til tinget, eller skal jeg sige til partierne i det høje ting, ligger det sådan, at jeg allerede før nytår gav tilbud om, at man f. eks. ved nedsættelse af et udvalg eller noget i den retning kunne gå ind i arbejdet allerede fra det pågældende tidspunkt, men det tilbud vakte ingen genklang, og det måtte man jo tage til efterretning. Det var måske også det naturligste, at det ikke blev modtaget, men der har i hvert fald foreligget en sådan mulighed.

Det ærede medlem hr. Westerby udtalte, at han ville have foretrukket, at lovforslaget var fremsat tidligere. Jeg skal ikke

[Finansministeren.]

lægge skjul på, at det havde jeg i og for sig også. Det var, som man ved, under overvejelse i regeringen at fremsætte det på et tidligere tidspunkt. Når det ikke skete, var det bl. a. — ja, jeg tør vel næsten sige først og fremmest — fordi der dels fra forskellig politisk side, dels fra visse erhvervsorganisationers side blevet givet udtryk for, at der måtte gøres et grundigere arbejde, inden man kunne stille tinget over for et forslag af denne art. Det var disse tilkendegivelser, vi tog til efterretning; det var derfor, lovforslaget blev fremsat på et senere tidspunkt, og det var derfor, vi valgte en anden vej til løsning af de foreliggende finansielle problemer.

Når jeg har sagt dette, vil jeg også gerne over for de ærede ordførere slå fast, at regeringen ikke ser dette lovforslag blot som en kortsigtet og øjeblikkelig foranstaltning, men i hvert fald i princippet ligesom de ærede ordførere ser det som led i det, man kalder en skattereform — jeg kan måske lidt mindre prætentivt sige som led i en vis omlægning af beskatningen, en vis forskydning i vægten fra direkte beskatning over til forbrugsbeskatning. Derudover ser vi det som en vis rationalisering af forbrugsbeskatningen, idet det efter vor opfattelse er en ud fra mange synspunkter rationel form for forbrugsbeskatning.

Jeg vil gerne ganske klart i anledning af nogle af de fremsatte udtalelser sige, at det ikke er regeringens opfattelse, at man vil kunne erstatte den direkte beskatning, indkomstbeskatningen, med en forbrugsbeskatning. Jeg tror, at der stadig væk vil være et behov for begge skatteformer, og jeg tror stadig væk, at indkomstbeskatningen må spille en vis rolle. Ikke mindst er jeg af den helt faste overbevisning, at den progressive beskatning må opretholdes for de større indkomster, hvis man skal have en rimelig social balance. Men inden for dette synspunkts rammer er vi altså af den opfattelse, at der kan ske en vis forskydning i vægten af beskatningen, altså at der lægges større vægt på forbrugsbeskatning og samtidig sker en vis lettelse i den direkte beskatning.

For så vidt er vi altså principielt enige med de ærede ordførere i denne henseende. Også vi ser dette forslag som et led i en

skattereform, og vi er indstillet på — og jeg tror også, at det om ikke andet så dog indirekte er fremgået af fremsættelsen — at dette må drøftes, og vi er da ikke på forhånd afvisende over for, at forhandlingerne må eller kan resultere i visse aftaler herom.

Jeg håber, at dette kan fremtræde som lidt af et svar på det ærede medlem hr. Henry Christensens spørgsmål om, hvorvidt regeringen tror, at den kan få bevilget denne afgift på sit glatte ansigt. Vi forestiller os, at der nok må knyttes visse aftaler dertil. Om så ansigtet bliver mere eller mindre glat af den grund, ja, det får vi jo se.

Derimod kan det ærede medlem vel næppe forestille sig, at jeg på stående fod skulle kunne give det, som det ærede medlem kaldte garantier vedrørende udgiftspolitikken. Jeg skal om denne foreløbig nøjes med at sige, at vi i regeringen har tilrettelagt en procedure vedrørende tilblivelsen af det næste finanslovforslag, som skulle give os mulighed for at holde meget stærkt igen på den udgiftsstigning, som naturligvis må påregnes til næste efterår, og i det hele få større fasthed ind over dette område. Jeg håber, at der kan foreligge resultater af disse bestræbelser på en sådan måde og på et sådant tidspunkt, at det kan komme til at spille en rolle for de forhandlinger, der skal føres.

Men jeg vil også sige, at lige meget hvilke garantier man nu forlanger, og hvilke garantier der kan gives, og hvorledes man end ser på disse ting, kommer man ikke uden om det forhold, at det fulde merprovenu af merværdiafgiften ikke vil være til rådighed i det første finansår, den gennemføres. Dens hele indretning er nu engang af en sådan art, at dette ikke lader sig gøre, og dermed er det klart, at den skattereform eller skatteomlægning, der kan blive tale om, ikke kan realiseres på én gang. Ville man stille krav herom, så mener jeg, man stiller umulige krav og dermed i virkeligheden afviser at forhandle om disse ting.

Der er en ting til, som jeg i denne forbindelse må understrege stærkt, og det er, at vi ikke fra regeringens side kan gå med til endelig vedtagelse af dette lovforslag, uden at der samtidig træffes bestemmelse om det, vi kan kalde kompensationerne.

[Finansministeren.]

Det er helt givet, at en merværdiafgift vil belaste samtlige indkomster, hvis ikke andet sker, med omkring 5 pct. af den skattepligtige indkomst, så længe det drejer sig om indkomster under ca. 20.000 kr. og relativt mindre for de højere indkomster, fordi disse ikke fuldt ud anvendes til forbrug. Det synes mig helt klart, at der for de mindre indkomsters vedkommende må gennemføres foranstaltninger, som friholder dem for denne merbelastning, og jeg har også forstået af forhandlingerne, at der i alt fald i princippet er enighed herom. I denne sammenhæng bemærkede jeg, at det ærede medlem hr. Baunsgaard ikke fandt det ganske udelukket, at man i hvert fald i en vis udstrækning kunne anvende persontilskudsformen. Det er jeg for så vidt tilfreds med at høre, som der måske kan være problemer, som vanskeligt kan løses uden denne form, men det er ting, som vi kan se på under udvalgsforhandlingerne. Det er for regeringen ikke det helt afgørende, under hvilken form den sociale balance i denne forbindelse sikres. Det for os afgørende er, at den sikres, at der altså findes veje dertil og træffes beslutninger derom.

Når regeringen ikke samtidig med fremsættelsen af dette lovforslag har fremsat konkrete forslag vedrørende skattelettelser, så beder jeg om, at man snarere ser det som en imødekommenhed, som en åbenhed over for forhandlinger, end som udtryk for, at vi ved fremsættelsen af lovforslaget kun har haft dette finansår i tankerne. Denne åbenhed tager bl. a. også sigte på, at der må være en mulighed for at forhandle om, hvad der skal ske med punktskatterne. Dette spørgsmål har jo været berørt bl. a. af det ærede medlem hr. Knud Thomsen, og jeg er ikke fremmed for den tanke, at der kunne være behov for en beslutning herom. Jeg skal ikke gå i enkeltheder. Jeg har en vis erfaring for, at det så i morgen i de pågældende kredse hedder sig, at nu har finansministeren lovet en skatteletelse; det ville være en alt for ukendt fornemmelse for mig, så jeg skal ikke nævne noget konkret, men blot gøre opmærksom på det indlysende forhold, at jo mere man vil regulere på punktskatterne, desto mindre

vil der være til rådighed til lettelse af de direkte skatter.

Jeg kan forstå på de bemærkninger, der er faldet, at vi under de forhandlinger, der skal finde sted, må ind på en mere dybtgående drøftelse af udgiftspolitikken, end vi hidtil har haft. Hvis det synspunkt skal gennemføres, at stigningen i statens udgifter det enkelte år ikke må overstige produktionsstigningen, vil det, så vidt jeg kan overse tingene, medføre, at der er visse af de opgaver, staten i dag varetager, som vi enten helt må se bort fra eller løse på en ringere måde, fordi der foreligger andre absolut nødvendige opgaver. Jeg tænker her bl. a. på to områder: uddannelsesfeltet og trafikfeltet. Disse opgaver kommer vi ingen vegne med, og vi opnår ikke de resultater, som man vil forlange af os, uden at der på disse felter sker en udgiftsstigning, som ligger ud over den årlige produktionsstigning. Dette kan vi lige så godt erkende, og jeg synes, man skal være klar over, hvad konsekvensen er af at opstille en målsætning som det ærede medlem hr. Knud Thomsens. Det er nok muligt, at dette må føre til en lidt mere dybtgående drøftelse af, hvad der egentlig er statsopgaver, og hvad der ikke er det, end man hidtil har været inde på; for uden videre at forudsætte, at statsopgavernes art og omfang er fastlagt, og så ud fra dette forlange, at der ikke må ske udgiftsstigninger, er i realiteten umuligt, således som tingene ligger.

Til det ærede medlem hr. Aksel Larsen skal jeg blot gøre et par enkelte bemærkninger. Det ærede medlem var inde på, at det, man kunne kalde selvkontrollen i merværdiafgiften, ikke var vandtæt. Jeg ved ikke af, at nogen har påstået, at den er vandtæt. Det er da klart, at der med denne afgiftsform som med andre vil være muligheder for omgåelse og være brug for kontrol, men det er i alt fald en fordel, at der er visse tendenser — man kan så vurdere dem på den ene eller den anden måde — til selvkontrol i systemet.

Jeg forestiller mig ikke, at denne sag administrativt kan gennemføres, uden at vi behøver en udvidelse af personalet, men jeg tror, at denne udvidelse i forhold til den størrelsesorden, det drejer sig om, vil

[Finansministeren.]

være meget beskeden, bl. a. fordi der vil være gode muligheder for at anvende det personale, vi allerede har til rådighed, på en mere rationel måde end i øjeblikket, og her vil jeg gerne henvise til, hvad jeg har sagt ved fremsættelsen.

Det ærede medlem var inde på, at der burde etableres et samarbejde mellem toldvæsenet og skattevæsenet, og jeg skal kort sige, at en sådan tankegang er jeg ikke fremmed over for.

Endelig havde det ærede medlem en lille historie om kongen og smørklatten, og moralen af historien skulle vist være den, at skattnes provenu mindske, efterhånden som de gik gennem mange hænder. Det var naturligvis en meget munter lille historie, men den har jo aldeles ikke nogen sammenhæng med det, vi diskuterer her, for det, der medfører, at merværdiafgiftens provenu i det første år bliver mindre, end det vil være på længere sigt, er jo aldeles ikke, at denne skat går gennem så og så mange hænder, men dels at der er visse kreditfrister, som gør sig gældende, dels spørgsmålet om refusion af engrosomsætningsafgiften. Jeg kan godt forstå, at det ærede medlem gerne ville opholde sig lidt ved det, men jeg synes, at det ærede medlem, når han opstiller betæneligheder o. s. v., i noget højere grad skulle holde sig til, hvad der er realiteten i sagen.

Jeg skal ikke gøre yderligere bemærkninger, men blot anbefale lovforslaget til en grundig behandling, jeg vil dog også gerne anbefale det til gennemførelse så tidligt, at det kan træde i kraft fra næste årsskifte.

Henry Christensen: Jeg mener ikke, at debatten og den højtærede finansministers udtalelser gør det nødvendigt at fortsætte med en lang drøftelse os imellem.

Jeg tror, at i alt væsentligt vil de principielle synspunkter som grundlag for vor behandling af det foreliggende lovforslag være klarlagt gennem de udtalelser, der allerede er fremsat. Jeg erkender, at finansministeren i de udtalelser, han nu fremsatte, gav udtryk for forståelse eller, som han selv kalder det, imødekommenhed over for det synspunkt, som jeg først og fremmest havde sammenfattet i betragtningen om samtidighed mellem denne del af en

skattereformpolitik og det, som denne skattereformpolitik på de øvrige skattereformområder skal løse op for. Jeg har jo allerede én gang i dag haft lejlighed til at rose den højtærede finansminister. (*Afbrydelse af finansministeren* [Poul Hansen]). Jeg vil kun give finansministeren det gode råd, at han bevarer den velvillige og forstående indstilling, som han på dette punkt lagde frem, og ikke lader nogen komme i vejen med en bremse på et eller andet tidspunkt.

Det, der så bliver tilbage, hvis der viser sig at være den fornødne dækning på dette område, er spørgsmålet om de praktiske og politiske muligheder for at gennemføre lovforslaget. Jeg vil i denne forbindelse sige, at her spiller spørgsmålet om tidspunktet for en merværdiafgifts eller en anden omsætningsafgifts indførelse jo stærkt ind. Ved at vælge den 1. januar 1966 som tidspunkt for denne afgifts indførelse bringer man sig i den situation, som over for folketinget er helt afgørende uheldig, at man skyder spørgsmålet om den øvrige del af skattepolitikens muligheder langt ud i fremtiden, og så bliver det ikke i næste finansår, men først i det næstfølgende finansår, at man får mulighed for at bringe den hjem.

Derved bliver både problemet om skattereformen og problemet om det, der er forudsætningen for at få hold på udgiftsudviklingen, mange gange vanskeligere. Derfor tror jeg at den højtærede finansminister alvorligt skal overveje, om hans hovedbegrundelse for, at lovforslaget skal gennemføres med virkning fra den 1. januar, er holdbar nok, nemlig den begrundelse, at det er af hensyn til de 400 mill. kr., at denne tidstermin er foreslået. Der var langt mere mening i drøftelsen om en gennemførelse fra den 1. oktober, end der er i en gennemførelse fra den 1. januar, fordi ikrafttrædelse den 1. oktober bringer meget nærmere sammenhæng mellem dette reformforslag og den øvrige del af skattereformen. Det bringer meget mere tidsmæssig sammenhæng i udgiftspolitikken. Skyder man tidspunktet ud til den 1. januar, kan det meget vel vise sig, at forøgede vanskeligheder opstår. Derfor ville den 1. oktober være et bedre tidspunkt, og derfor ville den 1. juli måske være et endnu bedre tidspunkt. Jeg vil gerne have gjort den bemærkning til den højt-

[Henry Christensen.]

ærede finansminister, at jeg tror, ministeren gør klogt i at overveje disse ting — overveje, om hensynet til de 400 mill. kr. kan begrunde, at man nu skal stå fast på, at lovforslaget skal gennemføres i denne omgang, når det først skal være med virkning fra den 1. januar. Jeg tror, dette er relevant og værd at tage med i sine overvejelser. Hvis man ikke gør det, tror jeg, man skaber uløselige vanskeligheder for sammenhængen mellem de forskellige sider af problemet.

Hvad udgiftspolitikken angår, skal jeg ikke gøre mange bemærkninger, for den har vi jo drøftet, men blot sige, at det naturligvis er lettere at få hold på hele udviklingen, når man går fra det ene år til det andet år, end når man går fra det ene år til det tredje år; det må enhver erkende, og det må den højtærede finansminister tage alvorligt med ind i sine overvejelser.

For vort vedkommende er det altså klart, at dette med en blankovksel eller med „det glatte ansigt“ ikke vil være tilstrækkeligt. Hvis der skal skabes en politik på bredt grundlag, er forudsætningen den, at der er den fornødne sammenhæng, og hvis denne sammenhæng ikke kan opnås, fordi udviklingen skal ske over 3 år, så er opgaven, hvis regeringen sigter mod en bred tilslutning i det høje folketing, den at lægge tingene til rette, så vi får en 2-årig gennemførelse, om jeg så må sige.

Det er altså, hvad jeg vil sige på nuværende tidspunkt. Jeg tror, det er et væsentligt led i betragtningen, for at man overhovedet skal kunne komme frem.

Jeg anerkender finansministerens imødekommenhed over for de principper vedrørende sammenhæng, vi har fremført, men det er ikke nok at vise principiel imødekommenhed; det vil være nødvendigt for folketinget, at der er tilvejebragt fornødne garantier, fornøden sikkerhed, for at folketinget tør gå ind i beslutninger af så omfattende art som dem, der her er tale om, alt under forudsætning af, at de administrative, tekniske og andre problemer også kan

løses tilfredsstillende. Jeg er enig i, at det er ikke noget, vi drøfter afgørende i dag, det vender vi tilbage til. Det er den anden sammenhæng, som jeg har villet understrege igen, fordi jeg tror, at den er helt afgørende for mulighederne.

Knud Thomsen: Den højtærede finansminister havde forstået mine bemærkninger tidligere på dagen på den måde, at jeg skulle have ment, at når administrationen havde haft knap tre fjerdingår til sit arbejde, så havde den dermed taget meget tid til sit arbejde imod de sommerferiemåneder, der var skænket folketinget, og de efterårs-måneder, der var skænket administrationen til den endelige gennemførelse. Når den højtærede finansminister kan misforstå mig, kan også andre, og jeg vil derfor gerne korrigere denne opfattelse. Jeg vil snarere sige, at når administrationen kun har haft tre fjerdingår til sit arbejde, så har den fået særdeles meget ud af disse tre fjerdingår. Det, jeg har peget på, er kun det, at den samlede tid, der har stået til rådighed både for administrationen og for folketinget, forekommer mig meget knap i betragtning af selve den størrelsesorden, den dybde, hvormed merværdiskatten vil gå ud i vort samfund.

Hvad jeg også har peget på, er, at den bl. a. vil komme til inden for erhvervslivet at berøre mange virksomheder, som er lidet egnede til at deltage i, skal vi sige opkrævningen af denne afgift, og jeg har navnlig peget på, at den kommer til at gribe ind på områder inden for den kommunale administration, den kommunale aktivitet, hvor man efter mit skøn har forholdsvis små muligheder for, som erhvervslivets forskellige grene har haft, at leve sig ind i den tankegang, at man skal deltage i opkrævningen af en afgift ved at lade registrering udføre af områder, der tidligere har ligget uden for afgiftsbeskatningen.

Jeg pegede også på i formiddags, at selv når og hvis vi blev færdige med lovfor-

[Knud Thomsen.]

slaget i folketinget i september og administrationen har sine efterårsmåneder til detailarbejde med erhvervslivet og den kommunale administration, er det forholdsvis kort tid, og selv om den udnyttes dygtigt og godt, mener jeg, at det stadig væk vil være således, at administrationen kun ad erfaringens vej bliver klar over, at der inden for ydelseernes område stadig vil dukke nye områder op, der er så erhvervsprægede, at det langs vejen vil være nødvendigt at tage dem med ind under de områder, der principielt allerede fra begyndelsen tilsigtes belastet med merværdiafgiften. Man kender simpelt hen endnu ikke disse områder. Mine udtalelser indeholdt med andre ord ikke nogen kritik af den tid, administrationen har anvendt, men nærmest tværtimod.

Derudover vil jeg også mene, at man passende kan lade diskussionen om, hvad vi skal gøre med merværdiafgiften, hvordan den skal tilpasses, hvile til en senere fase i arbejdet. Vi vil foreløbig få tilstrækkeligt at gøre med i udvalget bedst muligt at sætte os ind i de mange henvendelser, der jo ganske utvivlsomt vil komme fra erhvervslivet og fra den kommunale administration. Jeg synes, at vi først og fremmest skal fordybe os i dette, og så mødes vi jo nok ved Filippi lidt senere på sommeren.

Aksel Larsen: Den højtærede finansministers udtalelser bekræftede jo kun, at hvis man kunne tænke sig at indføre merværdiafgiften som en isoleret foranstaltning, som en skattereform, der skulle lægges oven på de bestående skatter, og der i øvrigt ikke skulle ske noget, hverken med skatte-lovgivningen eller den sociale lovgivning, ville man antagelig have kunnet gøre lovforslaget færdigt og få afgiften til at træde i kraft til 1. januar, hvis man i øvrigt i den tid, der er til rådighed, var i stand til at få det hele tilrettelagt tilstrækkelig teknisk godt eller, som jeg tillod mig at udtrykke det, vandtæt.

Hvad det sidste angår, tvivler jeg altså i allerhøjeste grad. Jeg tvivler på, at det er muligt at indføre en skat efter et helt nyt og intetsteds i verden prøvet system efter så korte overvejelser og så kort forarbejde, som man vil gøre det herhjemme, navnlig

i betragtning af, at man i andre lande, hvor man har arbejdet med sagen i flere år, viger tilbage og i hvert fald ikke tænker på at fremkomme blot med lovforslag om det i det første par år.

For mig at se er selve lovforslaget, som det er udarbejdet, så ufuldstændigt, så mangelfuldt, at det kræver et meget stort arbejde i folketinget — naturligvis sammen med administrationen — at få det givet den rigtige facon, for at loven overhovedet kan træde i kraft. Dertil kommer så spørgsmålet om tilrettelæggelse af lovens administration efter lovforslagets vedtagelse, og hertil kommer unægteligt, at ingen kan, vil eller tør sige i dag, hvordan det vil blive med den øvrige beskatning, hvis vi får en merværdioms, og hvordan de sociale kompensationer vil blive.

Den højtærede minister siger, at der naturligvis må træffes visse aftaler om, hvordan man skal forholde sig med indkomstskatten, men han er på den anden side klar over, at på et tidspunkt, hvor det ligger temmelig usikkert med hensyn til provenuet og statens pengebehov, kan man ikke træffe sådanne detaljerede aftaler, end-sige fastlægge kommende års skatteskalaer.

Nu kan jeg kun være tilfreds med, at regeringen i hvert fald ikke er nået så langt, at den som i 1962 et år i forvejen vil fastlægge en indkomstskala, men på den anden side turde det være givet, at der må temmelig præcise aftaler til, for at det kan være forsvarligt for folketinget at vedtage et nyt skattesystem, der foreløbig skal bringe staten ca. 5 milliarder kr. om året. Hvis vi stort set skal bibeholde de hidtidige skatter, vil det sige, at balancen mellem direkte og indirekte skatter er blevet alvorligt forrykket. Det vil sige, at den sociale balance i samfundet er blevet skævere, og også ud fra dette synspunkt kan det altså ikke være tilfredsstillende blot at indstille sig på at træffe visse aftaler og så i øvrigt springe ud på det dybe vand og gennemføre det uprøvede, merværdiskatten.

Finansministeren siger, at det hele afhænger også af, hvilke punktskatter der skal lettes eller eventuelt bortfalde, og han gør særdeles rigtigt opmærksom på, at hvis en væsentlig del af buketkatterne skal lettes eller bortfalde, mindskes jo det provenu, der bliver til rådighed til eventuelle andre

[Aksel Larsen.]

skattelettelser. Det er fuldstændig rigtigt; men det er jo det, der gør det hele så usikkert. Det bevirker, at folketingset i bedste fald kommer til at have adskillig mere tid til sit arbejde, end der er til rådighed.

Finansministeren siger, at det er i og for sig imødekommende, når regeringen ikke er kommet med forslag eller konkret idé om, hvad der skal ske på andre områder. Ja vel, men så skal altså al den slags klares under forhandlingerne vedrørende selve lovforslaget. Det gør disse forhandlinger mere komplicerede; det er endnu en grund til, at jeg ikke tror, regeringens tidsplan kan holde.

Ministerens siger til mig, at han kan ikke forstå den lille lignelse med kongen og smørklatten, for her er der jo ikke tale om, at provenuet bliver mindre på vej til finansministerens kasse. Hvis han ikke havde været optaget af andre ting, men havde hørt efter, hvad jeg sagde, så ville han vide, hvorledes jeg udtrykkelig gjorde opmærksom på, at sådan skulle den lille historie heller ikke forstås. Jeg gjorde opmærksom på, at han i den fremstilling, han havde givet i sin fremsættelsestale, fastlagde det sådan, at langt den største del af det beregnede provenu ville forsvinde til andre formål, sådan at der kun blev et forholdsvis lidet restprovenu tilbage. Det nytter altså ikke, at smørklatten var stor, ca. 5 milliarder kr., hvis den var smeltet ind til 1.200 mill. kr., når den skulle smøres på brødet; det var det, jeg sagde, og det har finansministeren ikke bestridt. Da han selv må erkende, at der er chancer for, at statens udgifter stiger og må stige, har man lov til at spørge, om en indførelse af merværdiomsens overhovedet kan tjene de formål, man hidtil har hævdet den skulle tjene.

Dengang vi begyndte buketroftelserne i efteråret, bebudede finansministeren, at han ville klare statens finansielle problemer — og her drejede det sig om ca. et par milliarder kroner mere i skatteindtægt om året — ved hjælp af merværdiomsætningsafgiften. Forslaget herom skulle komme i det tidlige forår, og han regnede med, at det skulle kunne gennemføres i løbet af foråret. Det lykkedes ikke, og så fik vi forskellige andre buketter, og vi har formodentlig ikke set

den sidste endnu. Men når man nu tager i betragtning, at merværdiomsens skulle have kunnet erstatte disse buketafgifter, som dog i det mindste skal give staten 1.500 mill. kr. om året, må man erkende, at så kan det oprindelig påtænkte formål med denne afgift ikke blive opfyldt, simpelt hen fordi man, hvis det skulle opfyldes, når eller hvis loven bliver vedtaget, måtte ophæve de skatter, der var pålagt ved buketterne.

Finansministeren erkender, at den selvregulerende kontrol ikke er vandtæt. Jeg har ikke stillet krav om nogen kontrol, der var fuldkommen vandtæt, for jeg er klar over, at det er en umulighed, men jeg har sagt, at den skulle dog gerne være nogenlunde vandtæt, og jeg har sagt, at det, vi kan se i lovforslaget, er alt andet end vandtæt. Der er jo forskel på, om noget ikke er helt vandtæt, og så om det er et sold. Finansministeren har i hvert fald ikke i sit svar til mig på nogen som helst måde sagt noget om, hvordan han tænker sig at kontrollen skal etableres, så den bliver blot nogenlunde betryggende. Han har intet sagt om, hvorledes han tænker sig at man skal kunne forhindre dels en fortsættelse af det skattesnyderi, der foregår i øjeblikket, hvad angår de direkte skatter, dels dets udvidelse ved, at der også vil foregå snyderi med omsætningsafgiften. Jeg gentager, at den omstændighed, at den kategori af befolkningen, man kalder erhvervsdrivende, har haft og har mulighed for at holde visse indtægter, ofte betydelige indtægter, uden for selvangivelsen, bevirker, at de næsten kan være tvunget til at aflægge forkerte regnskaber om deres omsætning, hvis vi får en almindelig omsætningsafgift, for ellers vil det være muligt — forudsat at vi får det ønskelige samarbejde mellem tolldepartementet og skattedepartementet — at konstatere, at så må de have snydt i skat i en række år, og så venter der dem efterbetalingssager. Sådan er forholdet jo. Hvis man i nogen grad skal forhindre et sådant udvidet og også for de pågældende selv formentlig beklageligt snyderi, bliver man i hvert fald nødt til at indføre et kontrolsystem, der er så nogenlunde vandtæt, og som i allerhøjeste grad kan begrænse lysten, hvis der er nogen, til at aflægge urigtige regnskaber, give urigtige beretninger og afgive urigtige selvangivelser. Herom har ministeren imid-

[Aksel Larsen.]

lertid ingenting sagt. Han har fremsat et lovforslag, hvori der er en paragraf, der giver ham fuldmagt til at udfærdige alle mulige bestemmelser, men han har ikke kunnet oplyse tinget om, hvilke bestemmelser han har påtænkt. Jeg tillader mig at opfatte det sådan, at det er, fordi man ikke er nået så vidt i overvejelserne. Det skal jeg ikke bebrejde ministeren, for tiden har været kort. Men så er der altså igen meget mere arbejde, der skal gøres i den kommende tid.

Ja, jeg skal gentage, hvad jeg mener jeg sagde før, at min sympati for tanken om en merværdioms er blevet adskilligt mindre, efter at jeg har set lovforslaget og ministerens fremsættelse. Jeg tror ikke, at det er den rette vej. Men naturligvis vil vi gå ind i arbejdet med lovforslaget og se nærmere på det. Jeg vil blot til slut endnu en gang sige, at man må beundre regeringens troværdighed, at den med så kort varsel vil forsøge at få gennemført et sådant nyt afgiftssystem i Danmark. På et tidspunkt, hvor langt bedre rustede lande og skattevæsener ikke har vovet at springe ud på det dybe vand, mener man, det er muligt her. Jeg tvivler på, det vil være muligt, og derfor forudser jeg, at regeringen vil komme ud for et nyt dilemma og må komme med en ny skattekuket. Det er kun beklageligt, at det skal gå sådan. Det vidner igen om, hvor liden plan der er over dette lands økonomiske og finansielle politik.

Men når dette er sagt, så lad os få afsluttet denne førstebehandling og se i det omfang, sommeren levner tid til det, at få kigget nærmere på lovforslaget, dets konsekvenser og dets udenomsbekvæmligheder og ubekvæmligheder.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Peter Nielsen: Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til et udvalg på 17 medlemmer.

Uden forhandling eller afstemning vedtoges dette forslag.

Første næstformand (From): Der er ikke mere på dagsordenen.

Udvalget angående forslag til lov om erhvervelse af arealer til Københavns Teknikum har afgivet tillægsbetænkning over nævnte lovforslag. Eksemplarer vil blive omdelt.

Udvalget angående forslag til lov om ændring af lov om skattefri afskrivninger m. v. har afgivet betænkning over nævnte lovforslag. Eksemplarer vil blive omdelt.

Folketingets næste møde afholdes mandag den 24. maj kl. 14³⁰ med følgende dagsorden:

1) *Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående:*

Forslag til lov om almindelig omsætningsafgift.

2) *Tredje behandling af:*

Forslag til lov om erhvervelse af arealer til Københavns Teknikum.

3) *Tredje behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om udbygning af Danmarks tekniske højskole og Danmarks ingeniørakademi.

4) *Tredje behandling af:*

Forslag til lov om oprettelse af afdeling af Danmarks ingeniørakademi i Ålborg.

5) *Tredje behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om Danmarks lærerhøjskole.

6) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om ændring i lov om forsikring mod følger af ulykkestilfælde. (Om opregulering af renter).

7) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om ændring i lov om erstatning til tilskadekomne værnepligtige m. fl. (Om opregulering af renter).

8) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om ændring i lov om invalideforsørgelse. (Om opregulering af forsørgelser).

[Første næstformand.]

9) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om udførsel af fisk og fiskevarer.

10) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om ændring i lov om købstadkommunernes styrelse.

11) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om ændringer i lov om landkommunernes styrelse.

Angående folketingets arbejde de følgende dage i den pågældende uge henviste første næstformand til den omdelte ugeplan.

Mødet hævet kl. 14⁴⁵.

93. møde.

Mandag den 24. maj kl. 14³⁰.

Formanden: I skrivelse af dags dato meddeler boligministeren, at han ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om ejerlejligheder.

Udvalget angående forslag til lov om oprettelse af afdeling af Danmarks ingeniørakademi i Ålborg har afgivet tillægsbetænkning over nævnte lovforslag. Eksemplarer er omdelt.

Udvalget angående forslag til lov om invalidepension m. v. og forslag til lov om folkepension har afgivet betænkning over nævnte lovforslag. Eksemplarer vil blive omdelt.

Udvalget angående forslag til lov om ændringer i lov om valutaforhold m. v. har afgivet betænkning over nævnte lovforslag. Eksemplarer er omdelt.

Udvalget angående forslag til lov om indskud på etableringskonto, forslag til lov om ændring af lov om beskatningen af rente-

forsikringer m. v. og forslag til lov om ophævelse af lov om skattelettelse for visse indskud m. v. har afgivet betænkning over nævnte lovforslag. Eksemplarer er omdelt.

Medlem af folketinget Svend Haugaard har meddelt mig, at han ønsker til ministeren for offentlige arbejder at stille følgende spørgsmål:

„Generaldirektøren for statsbanerne har i en udtalelse til pressen fremsat tanken om, at alle landstationer bør nedlægges. Hvordan stiller ministeren sig hertil?“

Spørgsmålet vil blive optaget på dagsordenen for tingets førstkommande spørgetid.

Skriftlig fremsættelse af lovforslag:

Boligministeren (Kaj Andresen): Jeg har herved den ære for det høje folketing at fremsætte *forslag til lov om ejerlejligheder.*

Baggrunden for lovforslagets tilblivelse er den beslutning, som folketinget vedtog den 20. marts 1963, og hvorved regeringen blev opfordret til at nedsætte et udvalg med den opgave at undersøge de praktiske muligheder for på andels-, aktie- eller interessentskabsbasis eller ved en individuel særejendomsret at eje eller være medejer af sin bolig i etageejendom. Udvalget skulle overveje, om der bør gennemføres foranstaltninger for at fremme sådanne ordninger, og eventuelt udarbejde lovforslag med sigte herpå.

Udvalget blev herefter konstitueret den 31. juli 1963 som ejerlejlighedsudvalget med højesteretsdommer Henrik Tamm som formand og i øvrigt med den i den nævnte folketingsbeslutning forudsatte sammensætning, således at udvalget kom til at bestå af repræsentanter for de i finansudvalget repræsenterede partier, de kommunale myndigheder, Dommerforeningen, Advokatrådet, grundejer- og lejerorganisationerne, Fællesorganisationen af almennyttige danske Boligselskaber, realkreditten samt de ministerier, der berøres af spørgsmålet.

Udvalget er nu ved at have afsluttet sit arbejde, og dets betænkning er i trykken. Udvalget har foretaget en grundig gennemgang af det foreliggende problemkompleks og har herunder undersøgt retstilstanden i en række lande. Vedrørende de foranstalt-